PROGRAM TV NA TYDZIEŃ

Wiadomości z Polski - Tadeusz Kłopotowski - str. 1,2 ✹ Z życia ZPB - str.4 ✹ Kalendarz religijny - str.3 ✹ Spacerem po starym Grodnie - Jerzy Gordiejew - str.5 ✹ Tradycje i współczesność - str.6 ✹ Dla każdego coś miłego - str.8

Głos znad Niemna

Pismo Związku Polaków na Białorusi ● Rok wydania IV ● 22 - 28 listopada 1993 r. ● nr 47 (81)

Porażka Demokratów

9 listopada w Mińsku rozpoczęły się obrady trzynastej sesji Rady Najwyższej Białorusi. Najważniejszym punktem porządku obrad powinno stać się głosowanie nad projektem Konstytucji Republiki, który kilkakrotnie był już odrzucony w ostatnich miesiącach.

Za przyjęciem projektu opowiada się opozycja parlamentarna - Białoruski Front Narodowy, dążący do przeprowadzenia wiosną przyszłego roku przedterminowych wyborów do Rady Najwyższej, według nowej ordynacji, której projekt towarzyszy proponowanej Ustawie Zasadniczej.

Prorządowa konserwatywna większość parlamentarna, skupiona wokół Zjednoczenia "Białoruś",choć również wyraża poparcie dla nowego projektu, zdaniem specjalistów, po raz kolejny odrzuci proponowane dokumenty. W takim przypadku wybory do Rady Najwyższej odbyłyby się dopiero za półtora roku.

Do tej pory nie wiadomo po czyjej stronie stanie Stanisław Szuszkiewicz - przewodniczący białoruskiego parlamentu, który wcześniej dość często zmieniał zdanie w sprawie referendum i wyborów do Rady Najwyższej. Wszystko wskazuje na to, że po raz kolejny opowie się on po stronie większości prorządowej.

Inauguracja obrad nie była zbyt udana dla opozycji. Nie sprawdziły się jej przewidywania, wyrażone podczas październikowej Konferencji sił niekomunistycznych i antyimperialnych Białorusi, że Rada Najwyższa zdymisjonuje gabinet premiera W. Kiebicza, który doprowadził do niespotykanego wcześniej kryzysu gospodarkę kraju. Propozycja ta została przez parlament odrzucona przeważającą większością głosów.

W dniu głosowania, mimo kilkustopniowego mrozu, już o 10 rano na Placu Niepodległości w Mińsku zebrało się około tysiąca zwolenników narodowej opozycji, wyrażających niezadowolenie z rządów postkomunistycznej ekipy Kiebicza. Na placu, przylegającym do zespołu budynków rządowych, gdzie odbywała się sesja czekały już kilkakrotnie liczniejsze oddziały milicji i OMON-u w pełnej gotowości bojowej. Deputowani z frakcji opozycyjnego Frontu Narodowego uznali to za brutalną demonstrację siły.

Na razie nic nie wskazuje na to, że na Białorusi zapanują rządy demokracji.

Leszek Ratajczak.
Mińsk. 14. XI. 93 r.

Uroczysta akademia

W Teatrze im. Gorkiego w Mińsku odbyły się uroczystości poświęcone 75-tej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Impreza zorganizowana przez Ambasadę RP w Mińsku oraz Związek Polaków na Białorusi, była pierwszą z cyklu spotkań, mających na celu przedstawienie losów ludności polskiej, a także odradzającego się życia kulturalnego Polaków zamieszkujących na Białorusi. W tym roku zaprezentowany został dorobek artystyczny polonijnego zespołu dziecięcego "Karolinka", nad którym opiekę sprawują Walentyna i Jan Trzeciakowie - działacze Polonii brzeskiej. Podczas uroczystości ambasador RP w Mińsku profesor Elżbieta Smułkowa w imieniu Ministerstwa Spraw Zagranicznych przekazała na ręce Prezesa ZPB Tadeusza Gawina sprzęt komputerowy dla redakcji "Głosu znad Niemna". W obchodach święta narodowego Rzeczypospolitej Polskiej uczestniczyli przedstawiciele rządu białoruskiego i ministrowie kultury, informacji, edukacji narodowej, v-ce minister spraw zagranicznych oraz korpus dyplomatyczny, akredytowany w Mińsku.

Imprezie towarzyszył wernisaż prac malarzy polskich i białoruskich z Mińska, Grodna i Mołodeczna. Zaprezentowano między innymi obrazy Stanisława Kiczki, Walerego Piesina, Aleksandra i Sergiusza Maliszewskich. Część prac z inicjatywy ZPB będzie wystawiona w Muzeum Narodowym w Mińsku. 4 grudnia odbędzie się aukcja obrazów malarzy, którzy wzięli udział w ekspozycji zorganizowanej z okazji święta 11 listopada. Zdobyte w ten sposób środki finansowe przekazane zostaną na cele charytatywne.

A. Zaleska
L. Ratajczak

"Głos" ogłasza

Do Prezesów Towarzystw Grodna i Wilna i Prezesów terenowych Oddziałów "Wspólnota Polska".

Szanowni Państwo

Redakcja wydawanego i redagowanego od trzech lat w Grodnie pisma "Głos znad Niemna" pragnie poinformować wszystkich Polaków zainteresowanych życiem i działalnością Rodaków na Kresach Wschodnich, że dzięki uprzejmości Predsiębiorstwa "RUCH" w Warszawie, od nowego 1994 roku nasza gazeta będzie ukazywała się w Polsce.

Zachęcamy wszystkich Państwa do czytelnictwa pierwszego na Białorusi tygodnika ukazującego się w języku polskim, traktującego sprawy Polaków z pełnym zaangażowaniem.

Tylko z naszego pisma, możecie Państwo dowiedzieć się jak żyją wasi bliscy za zachodnią granicą i nawiązać z nami więź duchową oraz przybliżyć sobie nasze problemy.

By zaprenumerować "Głos znad Niemna" na rok 1994 wystarczy zgłosić zamówienie pod adresem:

Warszawa, ul. Towarowa, 28
Agensja "RUCH"

cena naszej prenumeraty 10,40 USD rocznie

Prosimy o nawiązanie kontaktu z dystrybutorem naszego pisma w Polsce celem prenumeraty.

Redakcja

WIADOMOŚCI Z POLSKI Nr 1

Wybory do sejmu i senatu

Wrześniowe wybory wygrała lewica. Zwycięską koalicję tworzą formacje polityczne dające pierwszeństwo doraźnym potrzebom społeczeństwa, a nie tylko racjom ideowym innego rodzaju (np. chrześcijańskim czy narodowym) lub potrzebom budżetu państwa. Głosujący na SLD mogli się kierować nadzieją na zmiany w kierunku większej pewności zatrudnienia. Nie przeszkadzał im komunistyczny rodowód prawie wszystkich kandydatów SLD. PSL otrzymało przedewszystkim głosy rolników. Uwierzyli oni, że PSL zamknie granice przed konkurencyjną i często tańszą żywnością z Zachodu. Głosujący na trzecią partię lewicową, Unię Pracy, chcieli, tak jak zwolennicy SLD i PSL większej ingerencji państwa w życie gospodarcze, ale wybierali UP ze względu na jej "solidarnościowy" charakter. Sama "Solidarność" miała jednak mniej poparcia wyborców, podobnie jak PL czyli "Solidarność Rolników" i "Samoobrona", nowa formacja polityczna znana z energicznych akcji protestacyjnych przeciw polityce rolnej i finansowej rządu premier Hanny Suchockiej.

Wybory przegrały partie prawicowe skupione w koalicji "Ojczyzna", silnie anty-wałęsowskie Porozumienie Centrum, pokrewny mu RdR oraz partie liberalne: KDL i Unia Polityki Realnej. KPN, którego przywódcy zapowiadali, że zdobędą ponad połowę głosów, też należy zaliczyć do przegranych, gdyż mniej *konfederatów* znalazło się w tym Sejmie niż ich było w poprzednim. Tak też należy traktować wynik Unii Demokratycznej, partii nieideologicznej, stawiającej wysoko interes państwa: ma ona w nowym Sejmie trzeci co do wielkości klub parlamentarny, lecz jest w nim mniej posłów niż za poprzedniej kadencji.

Nowy parlament rozpoczął pracę od wyboru marszałków, prezydiów i stałych komisji obu izb. Marszałkiem Sejmu został Józef Oleksy (SLD), zaś wicemarszałkami Olga Krzyżanowska (UD), Aleksander Małachowski (UP) i Józef Zych (PSL). Senat wybrał na marszałka Adama Struzika (PSL) z woj. płockiego. Na wicemarszałków wybrano Ryszarda Czarnego (SLD, woj. kieleckie), Zofię Kuratowską (UD, woj. warszawskie) i Stefana Jurczaka ("Solidarność", woj. krakowskie).

NOWA RUBRYKA

"Głos znad Niemna" rozpoczyna dzisiaj publikację "Wiadomości z Polski", redagowanych w Warszawie przez profesora Tadeusza Kłopotowskiego - działacza społecznej Rady Programu "Inicjatywa Akademicka - Wschód". Co dwa tygodnie czytelnicy naszej gazety będą mieli możliwość zapoznania się z przebiegiem najważniejszych wydarzeń w Polsce.

Informacje dotyczyć będą różnych dziedzin życia społeczno-politycznego i kulturalnego. Postaramy się przybliżyć również doświadczenia Polski w przeprowadzaniu radykalnych reform gospodarczych, które z dnia na dzień zmieniają oblicze polskiej ekonomiki.

Zdajemy sobie sprawę, że od kilku lat miejscowa ludność pozbawiona jest możliwości bezpośredniego kontaktu z prasą, wydawaną w Polsce. Z tego też względu pragniemy, aby drukowana na łamach "Głosu znad Niemna" nowa rubryka choć częściowo zaspokoiła "głód informacyjny" o życiu kraju.

Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i opinie, dotyczące materiałów z rubryki "Wiadomości z Polski". Chcielibyśmy, aby sami czytelnicy decydowali o charakterze i tematyce publikowanych artykułów.

Redakcja.

Program nowego rządu

Premier Waldemar Pawlak wygłosił 8 listopada w Sejmie swoje *expose*. Inaczej niż to było w zwyczaju u innych premierów zaczął od nauki, oświaty, kultury i polityki społecznej. Odnośnie oświaty zapowiedział, że w przyszłym roku z inicjatywy rządu rozpocznie się debata nad stanem polskiej szkoły i sytuacją nauczycieli. Obiecał na rok 1994 oddłużenie szkół i wzrost pensji nauczycieli. Zapowiedział, że w rejonach o dużym bezrobociu będą młodzieży przyznawane stypendia na kontynuowanie nauki do ukończenia 18-tego roku życia, zamiast zasiłków dla bezrobotnych, które są wypłacane już od 16-tego roku życia.

Waldemar Pawlak

W sferze kultury szczególny akcent położył na dostępność dobrych książek, co oznacza stworzenie jakiegoś systemu dotacji. Obiecał też przyśpieszenie odbudowy Teatru Narodowego w Warszawie.

W części dotyczącej polityki socjalnej niewiele konkretów było na temat służby zdrowia. Choć mówił o częściowym finansowaniu jej przez samorząd, to nie wspomniał jednak o zasadniczej przebudowie systemu opieki zdrowotnej. Powołał się na wierność zasadom tzw. *sprawiedliwości społecznej*. Odnosi się to przedewszystkim do problemu bezrobocia. Zapowiedział przedstawienie ustawy, która będzie regulowała przekształcenia własnościowe z punktu widzenia bezpieczeństwa zatrudnienia. Rząd ma wprowadzić ulgi podatkowe dla przedsiębiorstw zatrudniających wykształconą młodzież. W sprawie reformy ubezpieczeń zdrowotnych i emerytalnych rząd opracuje projekty ustaw w dalszym terminie. Zasiłki rodzinne mają w większym stopniu uwzględniać stopień ubóstwa. Powiedział, że zostaną podniesione wynagrodzenia sfery budżetowej, tak by średnio wynosiły one 90% zarobków w produkcji. Renty i emerytury będą rewaloryzowane na poziomie 93% inflacji, zamiast 91% obecnie. Najniższe emerytury zostaną podniesione z 35 do 38% przeciętnej płacy. Rząd przywróci też zasiłki na koszty wynajmu mieszkań dla najuboższych.

W części *expose* poświęconej problematyce funkcji państwa premier Pawlak odniósł się ostrożnie do projektów poprzedniego rządu, zwiększających uprawnienia i obowiązki samorządów lokalnych, w szczególności do projektu reformy administracji i przywrócenia powiatów. Zapowiedział wzmocnienie ochrony granic, w tym służb celnych. Wyraził nadzieję, że prokuratura nie będzie wykorzystywana do walki z opozycją. Rząd będzie dążył do zatrzymania spadku nakładów finansowych na wojsko, co zapewni stabilizację i konkurencyjność polskiego przemysłu zbrojeniowego.

Mówiąc o polityce zagranicznej premier Pawlak potwierdził, że Polska chce włączyć się do Unii Europejskiej i Paktu Północno-Atlantyckiego (NATO). Wspomniał też o potrzebie współpracy z państwami sąsiednimi, szczególnie państwami układu wyszehradzkiego (Polska, Czechy, Słowacja i Węgry) oraz z państwami bałtyckimi. W stosunkach z krajami zachodnimi rząd będzie usilnie zabiegać o zgodność ich deklaracji z praktyką, zwłaszcza w stosunkach handlowych. Obiecał dążyć do ratyfikacji konkordatu zawartego z Watykanem przez rząd premier Suchockiej.

Sporo uwagi Waldemar Pawlak poświęcił Polakom zagranicą. Jego rząd zapewni środki dla utrzymania z nimi więzi i organizowania pomocy materialnej.

Ciąg dalszy na str.2

WIADOMOŚCI Z POLSKI Nr 1

Nowy Polski rząd

Dwa zwycięskie ugrupowania polityczne, SLD i PSL, dysponujące ponad 300 głosami w Sejmie liczącym 460 posłów podjęły się tworzenia rządu. Rozmowy koalicyjne były długie i żmudne. Obu partnerom zależało na zwerbowaniu do koalicji Unii Pracy, co zwiększyłoby zaufanie do rządu przynajmniej części obywateli o "solidarnościowych" sympatiach. Jednak Unia Pracy nie zgodziła się na akceptację programu koalicji SLD i PSL.

Prezydent Lech Wałęsa przyjął propozycję tej koalicji i na premiera wyznaczył młodego przywódcę PSL - **Waldemara Pawlaka**. Jest on absolwentem Wyższej Szkoły Rolniczej i prowadzi gospodarstwo rolne w województwie płockim. Spory o podział tek ministerialnych trwały do 26 października, kiedy to premier Pawlak przedstawił prezydentowi skład swego rządu. Wicepremierami zostali członkowie koalicyjnych partii, obejmując jednocześnie stanowiska ministerialne:

Marek Borowski (SLD), wicepremier do spraw gospodarczych, objął Ministerstwo Finansow. Jest to ekonomista, lat 47, członek PZPR do jej rozwiązania. W swym życiu zawodowym był pracownikiem Domow Towarowych Centrum w Warszawie, najpierw sprzedawcą, a w końcu głównym specjalistą do spraw ekonomicznych. Później pracował w Ministerstwie Rynku Wewnętrznego. Był wiceministrem w ostatnim rządzie komunistycznym premiera M. F. Rakowskiego.

Włodzimierz Cimoszewicz (SLD), wicepremier do spraw społecznych został jednocześnie ministrem sprawiedliwości. Jest to doktor prawa, lat 43. Członek PZPR do jej rozwiązania. W latach 1978-85 pracował w Instytucie Prawa Międzynarodowego Uniwersytetu Warszawskiego. Przez rok był stypendystą w USA. Od ośmiu lat prowadzi 20-hektarowe gospodarstwo na Białostocczyźnie. Był posłem w Sejmie trzech kadencji. W roku 1990 kandydował na stanowisko prezydenta RP.

Aleksander Łuczak (PSL), wicepremier do spraw administracji państwowej objął kierownictwo Ministerstwa Edukacji Narodowej. Jest to historyk, lat 50, profesor nauk politycznych na Wydziale Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Po roku 1989 był już wiceministrem oświaty. W PSL jest wiceprzewodniczącym Rady Naczelnej.

Ważne stanowisko szefa Urzędu Rady Ministrów objął **Michał Strąk** (PSL), filolog, pracownik naukowy i dziennikarz specjalizujący się w problematyce społecznej wsi.

Zgodnie z tzw. Małą Konstytucją, ustawą w której Sejm poprzedniej kadencji przedstawił system wzajemnych relacji najwyższych organów władzy Rzeczypospolitej Polskiej, szefowie trzech ministerstw zostali mianowani przez premiera w ścisłym porozumieniu z prezydentem Lechem Wałęsą:

P. Kołodziejczyk

Piotr Kołodziejczyk - minister obrony narodowej. Do rozwiązania PZPR członek tej partii; od r. 1990 bezpartyjny. Ma lat 54, zawodowy oficer polskiej Marynarki Wojennej, admirał. Funkcję szefa MON pełnił po solidarnościowym przełomie roku 1989 w dwu rządach - Tadeusza Mazowieckiego i Jana Krzysztofa Bieleckiego. Został przeniesiony na emeryturę przez Jana Parysa, ministra w kolejnym rządzie - Jana Olszewskiego. Stało się to wbrew opinii prezydenta Lecha Wałęsy i doprowadziło do poważnego konfliktu między rządem a prezydentem. Ostatnio Piotr Kołodziejczyk był członkiem Rady Nadzorczej Banku Inicjatyw Gospodarczych.

A. Olechowski

Andrzej Olechowski - minister spraw zagranicznych, współzałożyciel BBWR. Ekonomista, lat 46. W latach 1973-78 i 1982-85 pracował w Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Współpracował z Bankiem Światowym i Międzynarodowym Funduszem Walutowym. Był doradcą prezesa Narodowego Banku Polskiego (NBP), później wiceprezesem tego Banku. Był ministrem Finansów w rządzie Jana Olszewskiego; podał się do dymisji po uchwale sejmowej podwyższającej renty i emerytury. Ostatnio był szefem Rady Ekonomicznej prezydenta.

A. Milczanowski

Andrzej Milczanowski - minister spraw wewnętrznych. Ma lat 64. Jest prawnikiem, w latach sześćdziesiątych był prokuratorem, później pracował jako radca prawny. Jedyny członek rządu z życiorysem działacza "Solidarności". W czasie stanu wojennego był przewodniczącym podziemnej Regionalnej Komisji Wykonawczej "Solidarności" w Szczecinie. Za dyktatury gen. Jaruzelskiego był więziony przez dwa lata. W latach 1990-92 był szefem Urzędu Ochrony Państwa, a w rządzie Hanny Suchockiej był ministrem spraw wewnętrznych.

Na kierowników pozostałych ministerstw zostali powołani:

Marek Pol - minister przemysłu i handlu. Członek Unii Pracy, lat 40. Był członkiem PZPR. Ma wyższe wykształcenie techniczne i ekonomiczne. W latach 1989-91 poseł na Sejm. Od końca lat siedemdziesiątych był wicedyrektorem Fabryki Samochodów Rolniczych w Poznaniu.

Wiesław Kaczmarek - minister przekształceń własnościowych; SLD, dawniej PZPR; lat 35. Pracował jako asystent Politechniki Warszawskiej, później w Izbie Przemysłowo-Handlowej Inwestorów Zagranicznych i Banku Komercyjnym S.A. jako dyrektor oddziału warszawskiego. Pósel na Sejm dwu ostatnich kadencji. Jest współautorem programu gospodarczego SLD.

Mirosław Pietrewicz - minister - szef Centralnego Urzędu Planowania. Członek PSL, dawniej ZSL, lat 52. Profesor w Katedrze Finansów Szkoły Głównej Handlowej. Pracował w pismach "Wieś Współczesna" oraz "Wieś i Państwo". Ostatnio był członkiem Rady Naczelnej przy prezesie NBP.

Lesław Podkański - minister współpracy gospodarczej z zagranicą. Członek PSL, lat 37. Z wykształcenia chemik. Pracował w Lubelskich Zakładach Przemysłu Skórzanego, potem w organach ZSL, a następnie w Ministerstwie WGzZ, jako wiceminister.

Bogusław Liberadzki - minister Transportu i Gospodarki Morskiej; bezpartyjny, dawniej w PZPR; lat 45; docent ekonomii. Pracował na uczelni, a później w Ministerstwie Transportu, w tym jako wiceminister.

Andrzej Śmietanko - minister rolnictwa i gospodarki żywnościowej; PSL, lat 40, doktor nauk rolniczych. Pracował jako dyrektor w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w Piszu, a w latach 1985-92 był dyrektorem spółdzielni *Wator*. W roku 1992 został wiceprezesem Agencji Rynku Rolnego. Jest członkiem władz PSL i posłem na Sejm.

Leszek Miller - minister pracy i polityki socjalnej; SLD, lat 47. Działacz PZPR w Żyrardowie. Ukończył Wyższą Szkołe Nauk Społecznych przy KC PZPR. Był I sekretarzem PZPR w Skierniewicach i członkiem Biura Politycznego PZPR. Był wybierany do Sejmu dwu ostatnich kadencji. Został pozbawiony immunitetu poselskiego przez poprzedni Sejm i oskarżony o nielegalne transakcje finansowe z Komunistyczną Partią Związku Radzieckiego.

Jacek Ryszard Żochowski - minister zdrowia i opieki społecznej; członek SLD, dawniej PZPR; lat 51, profesor medycyny, ordynator w Szpitalu MSW. W dwu ostatnich kadencjach poseł na Sejm. Członek władz Naczelnej Izby Lekarskiej.

Stanisław Żelichowski - minister ochrony środowiska, zasobów naturalnych i leśnictwa. Członek PSL, lat 49. Pracował jako nadleśniczy. Członek władz PSL i poseł dwu kadencji Sejmu.

Barbara Blida - minister gospodarki przestrzennej i budownictwa; SLD, dawniej PZPR. Jest inżynierem budowlanym. Była posłanką na Sejm trzech ostatnich kadencji.

Andrzej Zieliński - minister łączności; bezpartyjny, dawniej PZPR; lat 59. Profesor Politechniki Warszawskiej, w latach 1980-81 dyrektor Zjednoczenia Stacji Radiowych i Telewizyjnych, później dyrektor Instytutu Łączności, członek władz wielu organizacji naukowych i technicznych.

Kazimierz Dejmek - minister kultury i sztuki; członek PSL, w czasie od roku 1951 do 1968 w PZPR; lat 69, dawniej aktor, a od wielu lat reżyser i dyrektor teatrów, kolejno Nowego w Łodzi oraz Narodowego i Polskiego w Warszawie. Za wybitne osiągnięcia wielokrotnie nagradzany w kraju i uznawany zagranicą. W tym roku wybrany do Sejmu po raz pierwszy.

Witold Karczewski - prezes Komitetu Badań Naukowych (w randze ministra). Bezpartyjny, profesor nauk medycznych, neurofizjolog. Od czasów rządu premiera Jana Olszewskiego jest szefem KBN.

Program nowego rządu

Ciąg dalszy ze str.1

szczególnie dla tych, którzy mieszkają w krajach biedniejszych niż Polska. Rząd będzie pamiętał, że rodacy są oni potomkami tych, co płacili najwięcej za przywiązanie do Ojczyzny.

Mówiąc o zmianach jakie chce wprowadzić w stosunku do polityki poprzedniego rządu premier Pawlak powiedział, że należy uwzględniać nie tylko stan państwa, ale również stan społeczeństwa. Obu tych ocen powinien dokonać Sejm. Uważa, że jego rząd nie wybiera między kontynuacją a odrzuceniem: chce on tę politykę poprawić. Uważa, że trzeba neutralizować napięcia społeczne i nie wolno się godzić na zwiększanie marginesu biedy.

Przechodząc do spraw gospodarczych premier zapowiedział popieranie produkcji na eksport, szczególnie na Wschód. Temu celowi będzie podporządkowana polityka monetarna i podatkowa. Rząd ograniczy masowe bankructwa przedsiębiorstw państwowych i będzie się troszczył o ich unowocześnienie. Zapowiedział ochronę rynku artykułów żywnościowych i obronę rolnictwa przed wahaniami opłacalności produkcji. Premier stwierdził, że doprowadzi nie tylko do wzrostu budownictwa, ale również do tego, ze stanie się ono istotnym czynnikiem walki z bezrobociem i zastojem gospodarczym. Obarczył poprzednie rządy odpowiedzialnością za postępującą dezorganizacje finansów państwa. Obiecał, że jego rząd ograniczy inflację i obniży deficyt budżetu państwa.

CO NAJCHĘTNIEJ CZYTA SIĘ W POLSCE

Wśród dzieł autorów polskich na pierwszym miejscu jest nowa powieść kryminalna Joanny Chmielewskiej *Drugi wątek* (wyd. Vers, Warszawa). Na drugim miejscu znalazła się powieść Małgorzaty Musierowicz *Pulpecja* (wyd. Signum-Znak, Kraków). Na trzecim jest tom opowiadań fantastycznych Andrzeja Sapkowskiego *Ostatnie życzenie* (wyd. superNOWA, Warszawa). Czwarte miejsce zajmuje kolejny tom serii Witolda Jabłońskiego (*Trędowaci, Tajemnica baronessy, Syn ordynata*) pt. *Dziedziczka 2*. Na kolejnym miejscu znalazło się wznowienie polskiego bestselleru wszechczasów - *Mitologia* Jana Parandowskiego (wyd. Puls, Warszawa).

PRZEMIANY W POLSKIEJ TELEWIZJI

Powoli realizują się postanowienia nowej ustawy o radiu i telewizji. Państwowa TV zmieni formę własności, zaś radio zostanie podzielone na wiele niezależnych firm. Nad całością czuwa Krajowa Rada Radia i Telewizji. Jej członkowie są wyznaczani przez parlament i prezydenta. Jak i w innych dziedzinach gospodarki większy będzie udział sektora prywatnego. Jednym z najpoważniejszych inwestorów jest spółka *Polsat*, w której większość udziałów ma p. Zygmunt Solorz. Firma uzyskała już odpowiednią koncesję za którą zapłaciła 30 mld zł. Pozwoli to na emisję programów dla całej Polski przez budowę odpowiedniej sieci nadajników lub ponad 20 stacji lokalnych.

KALENDARZ religijny

27 listopada - NMP Cudownego Medalika

28 listopada - 1 Niedziela Adwentu

ADWENT

W grudniu, gdy dni coraz krótsze, a ciemności zdają się panować nad światem - rozważamy potrzebę odkupienia i przyjścia Zbawcy. Jest to czas przygotowania na spotkanie Pana naszego Jezusa Chrystusa, który przychodzi w Boże Narodzenie.

Czytamy proroctwa Izajasza, pobudzające nas do ufności, i Ewangelię o św. Janie Chrzcicielu, który zachęca nas do tego przygotowania przez pokutę. Rozważamy przykład Matki Bożej, przyjmującej Zbawiciela z uległością i oddaniem - uczestniczymy w roratach. Maryja w czasie swoich objawień wzywa lud do pokuty w celu przeproszenia Pana Boga i zadośćuczynienia za grzechy świata.

Postarajmy się przynajmniej w czasie adwentowym zachować wstrzemięźliwość, częściej chodzić do kościoła, przystępować do sakramentów świętych, więcej modlić się.

W czasie adwentowym nie urządzajmy wesel ani uroczystych przyjęć, jak nakazuje piąte przykazanie kościelne, ale przygotujmy się do dostojne przyjęcie Pana Jezusa, przychodzącego w Boże Narodzenie.

Siostra Mirosława

Zwyczaje adwentowe

Po II wojnie światowej przyjął się zwyczaj - zwłaszcza w Austrii, Niemczech, Polsce oraz na Węgrzech - zawieszania świerkowego wieńca z czterema świecami przed głównym ołtarzem. W kolejne niedziele Adwentu zapala się odpowiednią ilość świec. Znany też jest zwyczaj przekazywania sobie obrazu ze Świętą Rodziną "na przechowanie". Obraz ten, na dziewięć dni przed Bożym Narodzeniem, szuka gościny w kolejnych domach. Po dniu "pobytu", czyli wspólnej modlitwy, jest on dalej przekazywany sąsiadom. Jest to praktyka stosowana w niektórych regionach podalpejskich. Adwentowy zwyczaj natury religijno - rozrywkowej spotykamy w niektórych krajach Ameryki Południowej i Środkowej. Wspólnota zbiera się wieczorem najpierw w kościele parafialnym. Po modlitwach procesja wyrusza ulicami osiedla. Procesyjny św. Józef stuka do kolejnych drzwi i bram. Wszędzie zamknięte. W końcu procesja zbliża się do odpowiednio dużej hali lub sali. Tutaj nareszcie pukającemu "św. Józefowi" zostaną otwarte drzwi i bramy. Radość ta stanie się udziałem nie tylko procesyjnej "Maryi", lecz całej towarzyszącej wspólnoty, i to do samego rana. Z pewnością najlepszym dla chrześcijanina przygotowaniem na przyjście Pana są adwentowe rekolekcje lub jako minimum - sakramentalne przygotowanie "serca". Wołanie św. Jana Chrzciciela: prostujcie drogę Panu - dotyczy także drogi życia każdego z nas. Liturgiczne wskazania i zachęty adwentowe dla wierzącego człowieka nie mogą być biblijnym "wołaniem na pustyni". Pan jest blisko!

Ks. Jerzy Stefański

" Według czynów każdemu zapłaci... "

(Hi 34.11)

Cz. II

Wraz z niemiecką armią postępującą w 1941r. w głąb radzieckiego terytorium otwierano kościoły i cerkwie. Gdy wojska niemieckie dochodziły do Leningradu, Moskwy i Stalingradu (Carycyna), Rada Komisarzy Ludowych na wniosek Stalina ogłosiła amnestię dla duchownych i zezwoliła im na powrót do swoich świątyń. Setki duchownych katolickich oraz prawosławnych opuściło wówczas więzienia i łagry, a następnie szło "na zapad" za Armią Czerwoną. Po odzyskaniu utraconych terenów kościołów początkowo nie zamykano. Ponowne represje oraz zamykania świątyń rozpoczęto na przełomie lat 1940-49.

W tym okresie zmienia się też radykalnie sytuacja na ziemiach utraconych przez Polskę. Wraz z tzw. repatriacją ludności polskiej w latach 1945-47, która objęła 1.061.837 osób, w tym 2797 duchownych, przejawy życia religijnego na obszarach dawnych województw południowo-wschodnich (wołyńskie, lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie) zamarły prawie całkowicie.

Pozostali tutaj katolicy, zwłaszcza Polacy, zostali zupełnie zastraszeni przez terror ukraiński i bolszewicki w latach wojny i po wojnie. Inaczej natomiast zarysowała się sytuacja na obszarach dawnych województw północnowschodnich (brzeskie, nowogródzkie, wileńskie), gdzie ludność polska pozostała w licznych i zwartych skupiskach. Tutaj do upadku komunizmu przetrwały aż 84 świątynie nieprzerwanie czynne, podczas gdy na południowym - wschodzie tylko 10.

Według relacji mieszkańców tamtych obszarów największe straty materialne na Ukrainie, zwłaszcza za Zruczem, Kościół Katolicki poniósł za "panowania" wielkiego liberała Nikity Chruszczowa oraz jego "twardogłowego" następcy Leonida Breżniewa. Był to ostatni okres cichej, ale twardej i bezwzględnej walki z Kościołem. W tym czasie rozebrano i wysadzono w powietrze najwięcej kościołów oraz najwięcej wyposażenia kościelnego.

W kwietniu 1991r. czynne były na Wschodzie 420 rzymsko-katolickich świątyń parafialnych, w tym na Białorusi 224, na Ukrainie 196. Powyższe dane należy przyjmować jako orientacyjne, gdyż opracowanie zawiera pewne nieścisłości, być może wynikające stąd, że sytuacja na tych obszarach ulegała stale przeobrażeniom. Idąc jednak dalej tym tropem należy stwierdzić, że 14 kościołów przypada na Ukrainę lewobrzeżną (d.

Kaplica w Augustówku fot. Waniukiewicz

diecezja tyraspolska) i 3 na anektowane ziemie rumuńskie (d. diecezja Jassy). Zatem z 420 wspomnianych parafii - 403 przypada na ziemie przedrozbiorowej Rzeczypospolitej: 224 na Białorusi, z nich 201 na ziemiach utraconych w 1939r. i 197 na Ukrainie, z nich 94 na ziemiach utraconych.

Można jeszcze dorzucić, że wśród wspomnianych 403 parafii aż 384 to parafie historyczne, a tylko 19 założonych zostało na "surowym korzeniu", na Ukrainie za Zryczem, 12 i 7 na Białorusi. W parafiach historycznych wzniesiono dotąd 9 nowych kościołów, dawne zostały bowiem rozebrane, ale 64 miejscowościach (25 na Białorusi, 39 na Ukrainie) nabożeństwa odprawiane są w dawnych lub w nowych kaplicach, tutaj bowiem kościołów nie odzyskano lub nie ma już czego odzyskiwać.

Powstający z gruzów i z podziemia Katolicki Kościół obrządku łacińskiego na Białorusi i na Ukrainie ma wybitnie polski charakter - czy na długo i czy taki charakter powinien mieć w czasach ekumenizmu - to już inne zagadnienie.

Żywiołowa rewindykacja świątyń katolickich, jaka miała miejsce w latach 1989-1990 obecnie znacznie zmalała. Nie zawsze jednak to przyhamowanie jest wynikiem braku środowisk katolickich czy nasyceniem już terenu kościołami. Do głosu zdają się dochodzić również inne, wręcz polityczne czynniki. Tylko tak można bowiem sobie wytłumaczyć fakt, że w archidiecezji lwowskiej większość kościołów z liczby 78 odzyskana została przy poparciu b. partii komunistycznej, a tylko niektóre i to w okresie przedwyborczym w 1990 roku za poparciem "Ruchu" - ukraińskiego ruchu odnowy.

Przeciwnie, przyobiecane kościoły (np. kościół podominikański w Teraspolu, Św. Elżbiety we Lwowie, parafialny w Milatynie) przekazuje się innym wyznaniom.

Kościoły powracające do kultu znajdują się przeważnie w złym, nikiedy tragicznym stanie, czasem są to wręcz ruiny. Wpłynął na to sposób wieloletniego użytkowania, względnie pozostawienie budowli bez użytkowania oraz brak remontów przez ponad 70 czy 50 lat.

Odbierane i zamykane przez komunistów kościoły przekazywano nowym użytkownikom na cele przemysłowe, gospodarcze, społeczne i kulturalne. Oznacza to, że kościoły były zamieniane na fabryki (Twieniec, Zbaraż), elektrownie (Skałat), różne magazyny: nawozów sztucznych (Duniłowicze), żywnościowe (Rudki, Sławuta, Sambor), biblioteczne (Lwów, kościół pojezuicki, Milatyn Nowy), na stajnie (Orsza), domy towarowe (Kołomyja), szpitale dla psychicznie chorych (Grodno, kościół pw. Zwiastowania MPanny), domy starców (Podkamień, kościół podominikański), sale sportowe (katedra w Mińsku, kościoły w Brzeżanach i Równem), kino-teatry (Czerniowce Podolskie, Malisz), planetaria (Kijów, pw. Św. Aleksandra), sale koncertowe (Kijów, pw. Św. Mikołaja), muzea, w tym muzeum ateizmu (Brześć, Drohobycz, Katedra w Kamieńcu Podolskim, Katedra w Łucku, Oleszko, pokapucyński, Lwów, podominikański).

Ryszard Brykowski

CDN

ZADUSZKI

Stara jak świat tradycja katolicka przyprowadza nas rokrocznie zimnym listopadowym

Msza św. na cmentarzu franciszkańskim w Grodnie

dniem na groby bliskich. Zapalamy świece, stawiamy kwiaty i na długo pozostajemy w zadumie, pogrążeni we wspomnienia i smutek.

Są to chwile rozważań i głębokiego przemyślenia naszej ludzkiej drogi i naszego ziemskiego bytowania, chwilę samooceny i wewnętrznego oczyszczenia.

Tu, w królewstwie zmarłych

Modlitwa o dusze zmarłych

bardziej ostro odczuwamy kruchość doczesnego życia, stajemy się inni, zaczynając rozumieć, iż nasz los, zarówno losy tysięcy naszych braci, wybitne, oryginalne i niepowtarzalne są tylko ziarenkiem piasku dla wieczności.

Na zaduszkach pamiętamy szczególnie o duszach swych bliskich i krewnych, odwiedzając ich groby i uczęstnicząc we Mszach św. na cmentarzach.

W tych pierwszych dniach listopada na wszystkich cmentarzach katolickich Białorusi paliły się znicze, symbolizując trwałość tradycji i nasz hołd tym, którzy odeszli do Pana.

L.M.

Z ŻYCIA ZPB

Pamiętajmy o nich

2 listopada cała Białoruś tysiącami świec uczciła pamięć tych co odeszli od nas na zawsze...W tym szczególnym dla każdego z nas dniu w Grodnie odbyła się podniosła uroczystość - odsłonięcie tablicy poświęconej pamięci

Polaków - ofiar terroru stalinowskiego. Jest to pierwszy tego rodzaju znak pamięci na Grodzieńszczyźnie tym, którzy tam, na dalekiej Syberii i Północy prowadzili nierówną walkę o honor Polaka, o wiarę ojców, o przetrwanie... Ci, nieliczni, którym dane było powrócić są dziś wśród nas, żywi świadkowie tragicznych stron historii Narodu .

Naszym obowiązkiem jest oddanie należytej czci ofiarom zbrodni,zachowanie pamięci o tych co zostali na wiecznej warcie na nieludzkiej ziemi.

Na placyku przed budynkiem siedziby ZPB zgromadzili się represjonowani, byli żołnierze Armii Krajowej, przedstawiciele społeczności miasta. Uczcić pamięć ofiar totalitaryzmu przybyli Prezes Obwodowego Stowarzyszenia Represjonowanych Paweł Żuk, przedstawiciele Stowarzyszenia Żydowskiego w Grodnie Ch. Ginsburg i J. Bojarski. Prasę reprezentowali dziennikarze "Pogoni" i "Głosu znad Niemna".

Okolicznościowy wiec zagaił wiceprezes ZPB Tadeusz Malewicz, który w swym przemówieniu podkreślił, że odsłaniając tablicę, poświęconą pamięci Polaków - ofiar terroru stalinowskiego, czcimy jednocześnie pamięć wszystkich narodów, które ucierpiały w okresie zbrodniczego totalitaryzmu. Mówca podziękował władzom miasta za zezwolenie na umieszczenie tablicy pamiątkowej.

Uroczystego odsłonięcia tablicy dokonali przedstawiciele dwu bratnich narodów, byli więźniowie Gułagu - Białorusin Paweł Żuk i Polka Feliksa Babicka. Ksiądz Józef Trubowicz, który dokonał aktu uroczystego poświęcenia tablicy w krótkiej homilii mówił o miłości, szacunku, zrozumieniu i jedności narodów, niezbędnych dla zbudowania lepszej przyszłości. Z kolei przemawiali byli żołnierze AK, byli więźniowie łagrów oraz mieszkańcy miasta.

Jesienne kwiaty i chybotliwe płomyki świec u stóp tablicy stały się symbolem naszej pamięci o tych co cierpieli i ginęli...

W imieniu byłych więźniów Gułagu, członków ZPB oraz społeczności miasta pragniemy serdecznie podziękować Zakładom Mechanicznym ZPL Wola w Warszawie - fundatorowi tablicy, a w szczególności przewodniczącemu KZ NSZZ "Solidarność" p. Wojciechowi Sielużyckiemu i sekretarzowi Zwiazku Romanowi Dziewońskiemu za bezinteresowną pomoc i zaangażowanie.

J. Dziurbejko

W nr. 42 z 18 października 1993 r. "Głosu znad Niemna" grupa Polaków z Grodna zwróciła moją uwagę na to, że Zarząd Główny poświęca mało uwagi działalności związkowej w Grodnie.

Zgadzam się z tym, że w Grodnie częściej powinny występować nasze zespoły amatorskie i staramy się to robić, chociaż należy to do zadań Zarządu Miejskiego Oddziału ZPB.

To od inicjatywy Oddziałów miejskich i terenowych zależy troska o kultywowanie dorobku narodowego, o rozpowszechnianie i propagowanie polskiej kultury na swoim terenie.Jako przewodniczący Zarządu Głównego ZPB zwracam się z prośbą do wszystkich oddziałów , aby dorobek, który udało nam się stworzyć nie zamykał się w ciasnych kręgach, nie krępował w zaciszu "czterech ścian', a był udostępniany, tam gdzie żyją Polacy.

Cieszę się, że zwrócili mi na to uwagę mieszkańcy Grodna, zapewne w wielu innych miejscowościach i miastach chętnie posłuchaliby naszych zespołów artystycznych nasi Rodacy, ale powstanie takiej inicjatywy zależy od Zarządów waszych oddziałów. Powinniśmy wspólnie dokonywać takiej wymiany, ponieważ jest to nasz wspólny polski dorobek kulturalny i od zarządów oddziałów zależy czy nasza kultura polska będzie się nadal rozwijała ? To terenowe oddziały powinny domagać się od Prezesów oddziałów organizowania imprez kulturalnych, artystycznych i wymiany doświadczeń. Dopingować do działania.

Mogę nadmienić, że z inicjatywy Zarządu Głównego ZPB odbył się w Grodnie II Festiwal Piosenki Polskiej na Białorusi. Wspólnie z Ministerstwem Kultury RB i Grodzieńskim "Teatrem lalek"wystawiono dla dzieci sztukę "Książe i paź" w języku polskim w reż. M. Wojtyszki. Poza działalnością kulturalną Zarząd Główny ma na celu budowę polskich szkół i wykształcenie młodego pokolenia Polaków na Białorusi w języku naszych przodków.

Dążymy do tego, aby zachować polskość w młodym pokoleniu i przeciwstawiamy się wynarodowieniu Polaków.

Już dzisiaj wiele polskich rodzin pogodziło się z faktem utraty narodowości i wysyła swoje dzieci do szkół rosyjskich . Sami moi rówieśnicy nie zachowują języka ojców w swoich domach i nie znają języka polskiego. Pragniemy temu zapobiec i nadrobić stracony czas, organizując naukę języka dla tych wszystkich Polaków, wśród których obudziła się świadomość narodowa.

Wiele środowisk polskich na Białorusi prowadzi systematyczną

ZACIEŚNIJMY NASZE WIĘZI

naukę języka, mamy takie przykłady w Brześciu, Mińsku, Witebsku i w Grodnie.

Zarząd Główny apeluje do ludności polskiej o narodowe odrodzenie, o odpowiedzialność za los własnych dzieci i pomoc w organizowaniu polskiego szkolnictwa. Zwłaszcza w większych skupiskach Polaków powinny powstać polskie szkoły i polskie klasy z polskim językiem wykładowym. Nauka języka otworzy nam

łów artystycznych i kół twórczych.

Z inicjatywy Towarzystwa Plastyków Polskich w grudniu b. r. odbędzie się wystawa prac artystów malarzy, grafików , rzeźbiarzy,fotografików, na którą złoży się dorobek twórczy wszystkich Polakow rozsianych po Białorusi.

Warto nadmienić , że we wrześniu b. r. odbył się w Grodnie I Zjazd Żołnierzy Armii Krajowej,

Zespół "Karolinka" z Brześcia

dostęp do korzystania z dorobku kultury narodowej . Dzięki staraniom takich środowisk polskich jak Grodno, Wołkowysk, planowana jest w przyszłym roku budowa polskich szkół.

Zarząd Związku stale prowadzi rozmowy z Rządem Białorusi i domaga się praktycznej realizacji naszych praw. Otrzymaliśmy zapewnienia,że w przyszłym roku tj. w 1994 z budżetu państwa rozpocznie się budowa Centrum Kultury Polskiej w Grodnie przy ul. Lewonadbrzeżnej.

Mamy świadomość, że uzyskanie dotacji są to tymczasem obietnice, ale dołożymy wszelkich starań, aby cel urzeczywistnić.

W tym roku odbędzie się spotkanie w Grodnie z Ministrem Oświaty i przedstawicielami Rządu Białorusi w sprawie budowy drugiej szkoły polskiej w Grodnie w rejonie Wiszniowca,gdyż szkoła w rejonie Dziewiatówki będzie budowana przy pomocy rządu polskiego podobnie jak szkoły w Wołkowysku oraz przy wydatnej pomocy naszych rodaków.

Zadaniem Zarządu Głównego ZPB jest troska o respektowanie naszych praw na Białorusi o rozwój polskiej oświaty i kultury, które będą stanowiły ogniska naszego narodowego dorobku i dawały świadectwo naszego istnienia na Białorusi. Patronujemy budowie polskich szkół, ośrodków kulturalnych oraz rozwojowi zespo-

na mocy którego utworzyliśmy Stowarzyszenie Żołnierzy AK i domagamy się uznania ich praw przez władze Białorusi.

Pragnę zapewnić Państwo, że Zarząd Główny ZPB nie traci na swojej aktywności i pragnie swoją pomocą służyć wspaniałej sprawie odrodzenia narodowego.

Zwracam się jednak z prośbą do wszystkich członków, aktywistów i prezesów, ażeby zacieśniali nasze więzi narodowe i poszli w ślady wymienionych tu przeze mnie placówek polskości, aby prezentowali polską kulturę chociażby poprzez zapraszanie naszych zespołów amatorskich, które mają już wspaniałe osiągnięcia i dążyli do oświaty dla własnych dzieci.

Zarząd Główny Związku wraz ze mną będzie wspierał Wasze inicjatywy i służył pomocą, ale pragnę zwrócić Państwa uwagę na fakt, że jesteście zbyt bierni w swoich poczynaniach, że oczekujecie, iż zrobi to za nas ktoś, a przecież aktywność działania tkwi w was samych.

Tylko od nas samych zależy to, co jesteśmy w stanie zrobić dla odrodzenia narodowego.

Zmobilizujmy się wewnętrznie, zewrzyjmy szeregi, bardzo liczę na działaczy Związku w terenie, że poprzecie mnie w moich zamierzeniach, które od dziś staną się również Waszymi.

Prezes ZPB
Tadeusz Gawin

NIEŚWIEŻ

Droga redakcjo!

Pragną napisać o Nieświeżu. Nasze niewielkie miasto posiada bogatą i ciekawą historię.Do 1939 r. znajdowało się na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej. Po tragicznym wrześniu 39 r. nastąpiły czarne dni. Słynny pałac Radziwiłłów przerobiono na sanatorium, właścicieli wypędzono za granicę. Władze chciały odebrać także i Farę - kościół p. w. Bożego Ciała. Dzięki męstwu księdza Grzegorza Kołosowskiego i pomocy parafian świątynia została uratowana i służy nam, naszym dzieciom i wnukom, z czego jesteśmy dumni.

Teraz przy kościele pracują siostry misjonarki, które organizują akademie, zajmują się młodzieżą i dziećmi. Siostra Lucyna prowadzi chór parafialny. Parafianie są bardzo wdzięczni za duchową pomoc i za pośrednictwem gazety dziękują im z całego serca.

Działa u nas oddział Związku Polaków, kierowany przez dzielną p. Wandę Niżewicz. Członkowie Związku, ludzie różnego wieku, otoczyli opieką mogiły żołnierzy polskich. Nie zapominamy o ś. p. księdzu Kołosowskim, w kościele jest ustawiona na jego cześć tablica pamiątkowa. Niedawno otrzymaliśmy cenny prezent od Polskiego Stowarzyszenia Przyjaciół Nieświeża: telewizor, wideo, kasety z nagraniami polskich filmów. Nasi przyjaciele z Polski pomagają nam w zorganizowaniu zespołu dziecięcego.

Za tę ofiarną pomoc bardzo im jesteśmy wdzięczni.

Nasz oddział dysponuje na plebanii małym pokoikiem, w którym znajduje się biblioteka polskich książek. Otrzymaliśmy plac pod budowę siedziby oddziału ZPB. Wierzymy, że wybudujemy ten dom w najbliższym czasie. Tak nam dopomóż Bóg!

Stanisław Ćwirko

BRZEŚĆ

Alina Godunowa pełni funkcje wice-prezesa do spraw oświaty oraz do spraw łączności z Polonią zagraniczną miejskiego oddziału ZPB w Brześciu. Już 6 rok prowadzi ona w Brześciu Klub Polski dla dzieci i młodzieży Z jej inicjatywy został założony także polski teatrzyk lalek oraz teatrzyk dramatyczny.

❒10 listopada sejm Reczypospolitej zdecydowaną większością głosów udzielił votum zaufania dla rządu Waldemara Pawlaka.

❒W ramach obchodów Święta Niepodległości 10 listopada na pl. Bankowym w Warszawie odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika bohaterskiego prezydenta stolicy Stefan Starzyńskiego.

❒10 listopada 36 oficerów WP otrzymało nominacje generalskie.

❒PSL, SLD, i UP jednoznacznie opowiedziały się za przestąpieniem Polski do NATO.

❒45% ankietowanych przez CBOS Polaków pozytywnie oceniło rządy premier H. Suchockiej, zaś 36% wydało jej ocenę negatywną. Najwyżej oceniono politykę zagraniczną, najniżej - socjalną.

❒Dziesięć lat temu przeciętny Polak sporzywał rocznie 6,2 l czystego alkoholu, pięć lat temu - 6,8 l, a obecnie prawie 11 l.

❒W polskich rodzinach żyje 6,7 mln psów i 1 mln kotów. Polska jest trzecim po Francji i W. Brytanii państwem w Europie pod względem liczebności zwierząt domowych.

❒Jak powiadomił prezydent Azerbajdżanu Gajdar Alijew w ciągu pięciu lat konfliktu pomiędzy Armenią i Azerbajdżanem poniosło śmierć 16 tysięcy Azerów, zostało rannych 22 tys. Ponad milion osób stało się się uchodźcami.

❒Rosja likwiduje swoje zadłużenie wobec Węgier, sięgający 1,7 mldUSD, dostawami broni.

❒Superekspres TGV potrzebuje tylko godziny na pokonanie 230 km między Paryżem a Lille.

❒Rada Ministrów i Narodowy Bank Białorusi podjęły decyzję o udzieleniu kredytów dla prywatnego i spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego. Na ten cel w czwartym kwartale b.r. przeznacza się kwotę 40 mln. rubli.

❒BNF wspólnie z Międzynarodówką Chrześcijańskiej Demokracji zorganizowali konferencję "Polityczne i gospodarcze problemy Białorusi", w której udział wzięli przedstawiciele demokratycznych partii i organizacji Białorusi oraz chrześcijańskiej demokracji Rosji, Ukrainy, Mołdowy, Gruzji i Armenii.

❒Przewodniczący RN RB Stanisław Szuszkiewicz spotkał się z korpusem dyplomatycznym akredytowanym w Mińsku.

❒Niedawno w Brześciu celnicy białoruscy zatrzymali przemyt 2389 kg haszyszu.

❒ Ostatnio zdrożał przejazd autobusami komunikacji międzymiastowej. Cena przejazdu 1 km w komfortowym autobusie wynosi 25 rubli.

Spacerem po starym Grodnie

CZ-II

Po raz pierwszy wzmiankuje się o ulicach grodzieńskich w aktach sądu ziemskiego, pochodzących z pierwszej połowy XVI w. Były to, naprzykład, ulica Jezierska (teraz Marksa), idąca na wschód, oraz Rynek. W r. 1561 urzędnicy

ul. Orzeszkowej

królewscy Sebastian Dybowski i Lawryn Wojna sporządzili pierwszy w historii inwentarz miasta czyli opisanie jego ulic i placów oraz nazwiska właścicieli nieruchomości. Zależnie od pochodzenia nazw ulic i placów miasta można rozdzielić je na następujące grupy:

a) ulice, które otrzymały nazwy od nazw miejscowości, do których prowadziły: Wileńska (teraz Sowieckaja), Jezierska (teraz Marksa);

b) według ich rozlokowania i znaczenia: Zamkowa, wiodąca od Zamku na starówkę," ulica Wielka od mostka na Podole" ,(teraz Mostowaja);

c) niektóre ulice wogóle nie miały dokładnych nazw i zostały wymienione zgodnie z miejscami, jakie łączyły: "ulica z Rynku na Podoł" (teraz S. Batorego), "ulica z boku Rynku Niemieckiego do ulicy Wileńskiej" (teraz Dominikańska, niedawno K. Zetkin);

d) niektóre ulice otrzymywały nazwy zgodnie z nazwiskami właścicieli placów: Kalucińska (w latach powojennych Pasjonarii), "ulica mimo domu Jana Chojnowskiego do wody" (teraz Horodniczańska, w latach powojennych Engelsa), Nowoikowska (teraz Mołodiożnaja), Dziemianowska (teraz Swierdłowa);

e) zjawiają się ulice, nazwy których są związane z rozlokowaniem posiadłości kościelnych: Plebańska (teraz Oktiabrskaja);

f) ulice, wyznaczające terytorium osiedlenia w mieście Żydów: ulica Zamkowa w XVI w. miała jeszcze jedną nazwę Żydowska; w tej samej dzielnicy mieściły się ulice Szkolna Żydowska (część współczesnej W. Trajeckiej, w latach powojennych O. Koszowego), Ciasna Żydowska (2-a Trudowaja);

d) ulice,nazwy których wskazywały na rozmieszczenie tu cechów rzemieślniczych: Złotarska (teraz Uryckogo), ulica Złotników .

XVII w. nie zmienił radykalnie sytuację urbanistyczną miasta, które pozostało w granicach, uformowanych w ciągu XV - 1-ej połowy XVI w. W rezultacie wojny z Moskwą w latach 1654 - 1667 i okupacji przez wojska rosyjskie i szwedzkie Grodno zostało spustoszone. Według "Rewizji..." z r. 1675 ilość ulic miasta zmniejszyła się do 18. Niektóre ulice, o czym świadczą dane tej rewizji uzyskały drugą nazwą, z której korzystano zarówno jak iz pierwotnej. Przykładem tego może być ulica Mirsnicka (teraz Kirowa). W XVII w. nazywana również " ulica Rzeźnicka, idąc do miasta". Zjawienie się znacznej ilości zakonów,wybudowanie kościołów i klasztorów w tamtym czasie

ul. Engielsa

nie odbiło się na nazwach ulic miasta. Stanie się to dopiero na początku wieku XIX.

Do końca XVIII w. miasto pozostawało w granicach XV - początku XVI w. Obręby miasta wyznaczały się rzeką Horodniczanka, wsią Horodnica (teraz ulica Orzeszkowej.Tylko wschodnie obręby Grodna zostały odsunięte do znajdujących się w stanie formowania się ulic Jerozolimskiej (teraz Antonowa), "pod okopami" (teraz Pawłowicza), Polnej (teraz Karbyszewa) i td.

W drugiej połowie XVII w. w północno - wschodniej części miasta na miejscu dawnej wsi Horodnicy, gdzie w XVI w. został wzniesiony pałac drewniany królowej Bony i założony ogród włoski, podskarbi nadworny litewski, starosta grodzieński Antoni Tyzenhauz wybudował nową administracyjną, przemysłową i kulturalną dzielnicę. Wtedy to uformowały się współczesna ulica Orzeszkowej, plac Tyzenhauza oraz jeszcze kilka ulic Horodnickiej dzielnicy.

W pierwszej połowie XIX w. ilość ulic powoli rośnie. W 1817 r. miasto miało 40 ulic i zaułków, 3 rynki; w latach 1823-1831 - około 50 ulic, zaułków, placów oraz szereg "traktów", znajdujących się w stanie formowania się w ulice jak naprzykład, Stołeczny pocztowy trakt na Wilno (teraz pr-kt Kosmonawtow), publiczny trakt do Łosośny (teraz Sowieckich Pogranicznikow), trakt od m. Merecza (teraz ul. Gorkogo). W r. 1870 w mieście było 56 ulic i zaułków oraz 6 placów i rynków.

Nowe ulice zjawiają się nie tylko na peryferiach miejskich , ale i w jego centrum. Na początku wieku XIX uformowały si ulica Iwanowska (teraz Telmana), zaułek Piekarski (teraz Najdusa) .

Szereg ulic starówki grodzieńskiej zmienia swoje nazwy : z Jezierskiej na Brygidzką (albo Skidelską),z Wileńskiej - na Dominikańską. Faktyczne te podwójne nazwy współistniały. Często w aktach urzędowych XIX w. można spotkać dwoiste użytkowanie nazw ulic. W pierwszej połowie stulecia władze rosyjskie jeszcze tolerowały katolickie tradycje kulturalne, póki sytuacja nie zmieniła się radykalnie po powstaniu 1863-1864 rr.Znikają nazwy Dominikańska (teraz Sowieckaja), Brygidzka (teraz Marksa), Złotarska (teraz Uryckiego), Bonifraterska (teraz Swierdłowa),ulice te zostają zamienione na Soborną, Kupiecką, Pałacką oraz Tatarską.

Jerzy Gordiejew

CDN

ul. Zamkowa

VI
Ludność polska w Białoruskiej SRR w 1989 r.

W odróżnieniu od poprzednich okresów lata 1959-1989 były czasami względnej stabilizacji. Na stan ludności oddziaływały jedynie urodzenia, zgony oraz migracje, które miały już zasadniczo charakter ekonomiczny. Natomiast na strukturę narodowościową ludności oprócz ruchu rzeczywistego wpływały ponadto dodatkowe elementy związane z prowadzoną polityką wobec poszczególnych narodowości. Lata powojenne związane z tzw. epoką Chruszczowa czy Breżniewa odznaczały się polityką rusifikacji i tworzenia tzw. narodu radzieckiego oraz asymilacji mniejszości narodowych. Polegało to na forsowaniu języka rosyjskiego (wspólnego języka całego ZSRR) oraz w mniejszym stopniu języków republikańskich, które miały być formą pośrednią do pełnej w przyszłości dominacji języka rosyjskiego. Procesy rusyfikacyjne stymulowane były poprzez znaczne migracje, z którymi wiązała się silna urbanizacja i industrializacja.

Ogólna liczba ludności Białoruskiej SRR wzrosła między 1959 a 1989 r. z 8054,6 tys. do 10 151,8 tys. czyli o 2 097,3 tys. Tempo rozwoju demograficznego poszczególnych grup narodowościowych było bardzo różne. Liczba Białórusinów wzrosła z 6 532,0 tys. do 7 904,6 tys. (przyrost o 1 372,6 tys. ,czyli o 21,0 %), Rosjan z 659,1 tys. do 1 342,1 tys. (przyrost o 683,0 tys. czyli o 103,6 tys.).W tym samym czasie liczba Polaków obniżyła się z 538,9 tys. do 417,7 tys. (ubytek o 121,2 tys. czyli o 22,5 %) zaś Żydów z 150,1 tys. do 111,9 tys. (o 38,2 tys. czyli o 25,4 %). Tego typu zmiany świadczyły o dużych zmianach w strukturze narodowościowej Białorusi. Stan zaludnienia osiągnięty w 1989 r. był wypadkową bardzo różnej dynamiki poszczególnych grup narodowościowych. Bardzo wysoki przyrost ludności rosyjskiej, umiarkowany wzrost ludności Białorusinów wiązał się z wyraźnym regresem ludności polskiej i żydowskiej. Zmiany zachodziły również i w ujęciu przestrzennym.

Według danych oficjalnych liczba ludności narodowości polskiej między 1959 a 1989 r. obniżyła się z 538,9 tys. do 417,7 tys. Dla zrozumienia tego faktu, trzeba znać sytuację Polaków jako mniejszości narodowej na Białorusi. Była ona niezmiernie trudna. Bezpośrednio po wojnie w ramach repatriacji wyjechały resztki ziemiaństwa, które przeżyło deportacje oraz cała inteligencja. Repatriowała się prawie w całości ludność miejska. Wyjechali bogaci chłopi bojący się represji. Pozostała ludność wiejska, najbiedniejsza i najmniej wykształcona. Wszystkie szkoły polskie, które działały normalnie nie tylko w okresie wojennym, ale również w latach 1939-1941 oraz okupacji niemieckiej zostały zmienione na szkoły białoruskie względnie rosyjskie. Nie ocalała ani jedna szkoła polska, zlikwidowano wszelkie instytucje i stowarzyszenia o charakterze polskim lub polskojęzycznym (kluby, biblioteki itp.) .Była to jedyna mniejszość narodowa w Białoruskiej SRR której władze centralne, obwodowe, rejonowe i miejscowe nie uznawały i konsekwentnie nie przyjmowały do wiadomości jej istnienia. Wszystkich Polaków uznano jako tzw. "skatolicyzowanych Białorusinów". Były liczne przypadki zakazu używania w miejscach publicznych języka polskiego. Trzeba tu wyraźnie stwierdzić, że w żadnej republice ZSRR sytuacja Polaków nie była tak tragiczna. W sąsiedniej Litwie, we wsiach położonych o kilka kilometrów od granicy białoruskiej istniały szkoły polskie i nie było mowy o dyskryminowaniu języka polskiego. Podobnie działo się na Łotwie. Los Polaków na Białorusi pogorszył się po spisie ludności w 1959 r. Ujawnienie się półmilionowej mniejszości, która na niektórych obszarach przeważała, zmobilizował władze do silniejszych represji antypolskich.

Podporą moralną i elementem integrującym Polaków na Białorusi był kościół rzymskokatolicki. Likwidacja kościołów i parafii, które utrzymywały polskość i język polski wpłynął destabilizująco na funkcjonowanie życia społeczności polskiej. Wielu księży katolickich wyjechało w ramach repatriacji, pozostali byli więzieni i deportowani.

W takich niesprzyjających warunkach trudno było utrzymać język ojczysty oraz kultywować w sposób jawny tożsamość narodową. Wielu Polaków zatajało swoją narodowość. Innym wbrew ich woli wpisywano w paszport narodowośc białoruską a w trakcie spisów ludności zmieniano narodowość. Dochodziła do tego asymilacja naturalna,wiążąca się z mieszanymi małżeństwami polsko-białoruskimi. Bliskość języka polskiego do języka białoruskiego i rosyjskiego ułatwiała wielojęzyczność oraz przyjmowania języka rosyjskiego i białoruskiego początkowo w pracy, a później w domu. Procesy asymilacyjne były stymulowane przeobrażeniami o charakterze urbanistycznym, wyludnianiem się wsi oraz dużymi ruchami migracyjnymi.Przez dziesięciolecia szkolnictwo, telewizja, prasa w Białoruskiej SRR szermowała hasłami jednolitego społeczeństwa radzieckiego oraz walki z nacjonalizmem mniejszości narodowych.Powstały obiektywne i sybiektywne przesłanki do wtopienia się ludności polskiej w otoczenie białorusko-rosyjskie.Pomimo tych wyjątkowo niekorzystnych uwarunkowań, utrudniających kultywowanie odrębności narodowej mniejszość polska nie uległa zagładzie. W ostatnim spisie ponad 400 tys. osób podało przed radzieckim urzędnikiem spisowym narodowość polską.

Podobnie jak w 1959 r. najwięcej Polaków zamieszkiwało w 1989 r. obwód grodzieński - 300,8 tys. (1959 - 332,3 tys.). W dwóch rejonach obwodu grodzieńskiego dane spisowe wykazały przewagę ludności polskiej nad białoruską a mianowicie w rejonie Woronowo i Szczuczyn.

W kolejnym rejonie Lida układ narodowościowy jest wyrównany z niewielką przewagą Białorusinów.

W następnych ośmiu rejonach Polacy stanowili już zdecydowaną mniejszość, obejmując od 20 % do 30 % ogólnego zaludnienia rejonu.

W pozostałych niewymienionych rejonach liczba Polaków była już nieznaczna. Porównanie rozmieszczenia ludności polskiej w 1989 r. w stosunku do tego jakie było w 1959 r. wykazało nie tylko obniżenie się jej liczebności, ale co ważniejsze uległ skurczeniu i zmniejszeniu obszar zamieszkały przez ludność polską. W wielu rejonach, gdzie ludność ta jeszcze w 1959 r. przeważała po trzydziestu latach stała się ona mniejszością. Zwłaszcza było to wyraźnie na obszarach peryferyjnych, bardziej odległych od granicy litewskiej.

Piotr Eberhardt

Folklor wiejski w Tarnogrodzie

W dniach od 19 do 23 października 1993 r. odbywał się w Tarnogrodzie k/Zamościa "X Sejmik teatrow wsi polskiej" zorganizowany przez Zarząd Główny Towarzystwa Kultury Teatralnej w Warszawie.

Po raz dziesiąty zebrali się utalentowani ludzie wsi ze wszystkich regionów Polski i w przytulnej sali domu pokazali swój folklor.

Widzami przeważnie była młodzież, uczniowie i mieszkańcy Tarnogrodu no i koniecznie jurorzy z Warszawy, którzy po występach zaspołów w bardzo inteligentny sposób analizowali przedstawiane spektakle, pod względem wymowy, obrzędów, obyczajów, dialektu, stroju i zwyczaju charakterystycznego dla każdego regionu.

Prowadził tę imprezę Józef Zatłoka w góralskim stroju ludowym w sposób naprawdę serdeczny i przemiły.

Trzy dni oklaskiwaliśmy z panią Stanisławą Zwolińską, kierowniczką chóru z Odelska pokazywane obrzędy.

Bardzo podobały się nam występy Zespołu Obrzędowego "Wiedźmy"z Rudy Solskiej i "Wesele bukowickie" wystawione przez Zespół Regionalny z Bukowca Górnego (wój. leszczyński).

Całe widowisko ze staropolskim obrzędem: słomą w cholewach, swatem, muzyką, prezentującymi cep dla młodego i kołowrotek dla młodej oraz przebieg wesela z charakterystycznymi tańcami ludowymi wywarło na nas niezapomniane wrażenie.

Samym najbliższym dla naszego regionu był zespół dziecięcy z Lipska. (woj. suwalskie).

Kierowniczka zespołu pani Barbara Tarasiewicz i pani Krysia Cieśluk zaprosiły nas szczególnie, gdy prezentowały "Wieczór panieński", gdzie oglądaliśmy obrzęd karawaju.

Najciekawsze dla nas było to , że obrzęd odgrywano w języku białoruskim. Wydawano za mąż sierotkę i wszyscy znajomi, koleżanki i koledzy przynosili jej prezenty, ale kłopot polegał na upieczeniu karawaju. Ciasto upieczone na kapustnych liściach udało się wyśmienicie.

Słyszymy cudowną pieśń dla sierotki "Zagrajcie mi muzykanty" i ta melodia oczarowała wszystkich uczestników, widzów i Jury. Na sali zamigotały chusteczki do ocierania wilgotnych oczu. Zespół z Litwy przedstawił "Wesele ukraińskie".

Odbywaliśmy także zajęcia warsztatowe ze specjalistami, seminaria i wycieczki. Zwiedzieliśmy zamek w Leńcu.

Sprawna organizacja z symbolem "Kogutka", twórcza atmosfera, kwiecistość, rozmowy, barwne i naturalne stroje ludowe ukazujące folklor różnych regionów kraju potwierdziło potrzebę naszej obecności.

Wielkie zainteresowanie wykazała prasa i telewizja, która utrwaliła to wydarzenie na taśmie filmowej.

Taka uroczystość może najbardziej połączyć ludzi, wzbogacić duchowo, uświadomić, że jesteśmy dziećmi jednej matki Słowianki, którą jednakowo boli każdy palec za nasz los , za nasze porozumienie, za zachowanie naszych korzeni.

26. 10. 1993r.

E. Pietraszewicz
Grodno

Tradycje i współczesność

"Ku celom pożądanym wiodą drogi trudne".

Hasła, które Eliza Orzeszkowa przez całe swoje życie głosiła, chociaż by ze względu na swój niekwestionowany społeczny sens, godne były, są i będą kontynuacji. Dlatego właśnie, w dziesiątą rocznicę śmierci autorki "Nad Niemnem", zostało powołane do życia Towarzystwo im. Elizy Orzeszkowej.

Inicjatorką pomysłu utworzenia Towarzystwa była Jadwiga Nusbaum - Holenderska. Swoją siedzibę początkowo Towarzystwo miało w Grodnie, skąd po kilku latach działalności zostało przeniesione do Warszawy.

Spotkania sympatyków i byłych uczniów Orzeszkowej odbywały się w mieszkaniu Jadwigi Holenderskiej, posiadaczki mnóstwa odziedziczonych po autorce "Meira Ezofowicza" pamiątek, przede wszystkim rękopisów, sławnych zielników, wreszcie bogatych materiałów korespondencyjnych. Dzięki temu mieszkanie na ulicy Jasnej było pięknym muzeum Orzeszkowej, a zarazem siedzibą sekretariatu i pracowni Towarzystwa im. Elizy Orzeszkowej.

Wybuch drugiej wojny światowej przerwał działalność Towarzystwa. Opiekę nad zbiorami, które wraz z Korbutianum przeszły do Instytutu Badań Literackich PAN, objął prof. Edmund Jankowski i doprowadził do stanu tak doskonałego, iż mogą one służyć jako wzór archiwum - pracowni naukowej utrzymanej na poziomie nie do osiągnięcia i w dużych instytucjach.

Zebrane przez Towarzystwo im. Elizy Orzeszkowej materiały, ocalone z pożogi wojennej przez prof. Juliana Krzyżanowskiego posłużyły prof. Edmundowi Jankowskiemu do napisania interesującej biografii E. Orzeszkowej.

Mimo, iż działania wojenne przerwały oficjalne funkcjonowanie Towarzystwa im. Elizy Orzeszkowej, to jednak zaszczepiony w czasie dwudziestoletniego istnienia patriotyczny obowiązek i autentyczna potrzeba serca, spotęgowana powojennymi zmianami w sytuacji społeczno-politycznej kraju oraz utratą ojcowizny w wyniku przesunięcia linii granicznej między Polską i ZSRR sprawiły, iż wkrótce po wojnie, miłośnicy talentu słynnej mieszkanki Grodna - Elizy Orzeszkowej oraz ludzie połączeni więzami bliskości ze wszystkim, co się kojarzy z Grodnem i Grodzieńszczyzną, podjęli starania w celu wznowienia działalności Towarzystwa im. E. Orzeszkowej.

W latach 60-tych w Warszawie, na zebraniach utworzonego w 1958 r. przez marszałka Stanisława Szwalbę Towarzystwa im. Marii Konopnickiej, spotkała się grupka, a wśród nich przyjaciele członków istniejącego przed wojną Towarzystwa im. E. Orzeszkowej.

Prezes Koła im. E. Orzeszkowej
Zdzisław Cypelt

Inicjatywa założenia Koła zrodziła się w myślach byłych uczniów grodzieńskich szkół po przejrzeniu Statutu Towarzystwa im. M. Konopnickiej.

Prekursorem utworzenia Koła im. E. Orzeszkowej przy Towarzystwie im. Marii Konopnickiej była Helena Sawko - późniejszy sekretarz, wiceprezes, a następnie - prezes Koła pod patronatem autorki "Nad Niemnem".

W związku z tym, że poniedziałkowe spotkania wzbudzały zainteresowanie coraz większej liczby osób, postanowiono oficjalnie nadać konkretne ramy tej nieformalnej działalności. W tym celu kilkunastoosobowa grupa, pismem z dnia 2.12.1962 r. zwróciła się do Prezydium Zarządu Głównego Towarzystwa im. M. Konopnickiej z propozycją połączenia Towarzystwa im. M. Konopnickiej z działającym przed wojną Towarzystwem im. E. Orzeszkowej. Grupa entuzjastów talentu Orzeszkowej postulowała przyjęcie zadań wypełnianych przed wojną przez Towarzystwo im. E. Orzeszkowej, popularyzowanie dalszej działalności twórczego dorobku obu wielkich pisarek, a także wprowadzenie niezbędnych zmian w Statucie.

Realizacja pomysłu połączenia Towarzystw napotkała przeszkody, skorzystano więc z zagwarantowanej w Statucie Towarzystwa im. M. Konopnickiej możliwości utworzenia oddzielnego Koła w ramach Towarzystwa im. M. Konopnickiej. Dlatego też w dniu 14.12.1963 r. w siedzibie TPD powołano komitet organizacyjny.

Nowy etap działalności poprzedziło zwołane przez komitet organizacyjny zebranie konstytucyjne, które odbyło się już 20.12.1963 r. Nowopowstały Zarząd od początku rozpoczął prężną i solidną pracę, tym bardziej, że już w dniu 26.11.1963 r. Zarząd Główny Towarzystwa im. Marii Konopnickiej przyznał Kołu im. Elizy Orzeszkowej subsydium w wysokości 1 tys. zł. na rozwijanie działalności.

Istotną trudnością, która pojawiła się już w pierwszej fazie istnienia Koła, były kłopoty finansowe. Poważnym wsparciem ze strony Towarzystwa im. M. Konopnickiej było kilkakrotne udzielenie Kołu subsydium na rozwijanie swej działalności. W dniu 22.4.1965 r. Zarząd Koła im. Orzeszkowej otworzył własne konto w Banku PKO.

Koło im. E. Orzeszkowej stara się pielęgnować wartości duchowe - historię i polskie tradycje. Grodno - to miasto bogate w cenne zabytki, świadczące o randze i roli, jaką odegrało w historii. Wśród tych pamiątek znaleźć można liczne ślady polskości, które są dowodem na to, iż Polacy byli tu od wieków i są po dziś dzień.

Ludzie skupieni w Kole im. E. Orzeszkowej, od początku swej działalności starają się otaczać opieką te polskie pozostałości. Mają też ogromny wkład w propagowaniu piękna nadniemeńskiej ziemi, historii, kultury. Podejmują próbę zachęty do spojrzenia na Grodzieńszczyznę inaczej, niż z punktu widzenia chłonności rynku zbytu.

Koło im. Elizy Orzeszkowej, poprzez całokształt swej pracy na rzecz Grodna i Grodzieńszczyzny, odgrywa ogromną rolę w działaniu nowopowstałych stowarzyszeń kresowych, będąc jednoczeście godnym wzorem do naśladowania.

Opracowała I.A.

24 zespoły grupujące 1400 inżynierów, 2400 techników i 220 doradców pracowały przez 6 lat nad stworzeniem nowoczesnego i komfortowego samochodu, który nie byłby bez szans w konkurencji z luksusowymi Mercedesami i BMW. Zleceniodawcą był Eiji Toyoda, który tworzył w swej firmie dział luksusowych samochodów. Lexus LS 400 obecny jest na europejskim rynku od trzech lat i zyskuje coraz większe uznanie. Ostatnio został wybrany w plebiscycie czytelników niemieckiego dwutygodnika "Auto Motor und Sport" jako najlepszy luksusowy samochód z importu. Mierzące 5 metrów auto napędzane jest 8-cylindrowym, 32-zaworowym silnikiem o pojemności 3967 cm3 i mocy 180 kW (245 KM), który umożliwia uzyskanie prędkości 250 km/h. Od zera do 100 km/h rozpędza się w 8,5 sekundy. Jest w tym samochodzie wszystko lub prawie wszystko,co może służyć podwyższeniu komfortu i bezpieczeństwa. Wielką wagę przywiązywano także do wystroju wnętrza. Na przykład drewno do wyłożenia fragmentów kokpitu wybierano spośród 24 gatunków. Wybór padł na kalifornijskie drewno orzechowe.

BESTSELLER

W Austrii są tysiące hoteli, miliony turystów. Gdy grupy operacyjne zbiorą większą ilość ksiąg meldunkowych, zaprzęgniemy do roboty komputer: niech analizuje dane i wydaje prognozy. Tymczasem robimy to sami, ręcznie.

Grupa japońskich turystów, szesnaście osób. Czy mogą nas interesować! Ewentualnie, tylko nie mamy do nich żadnego klucza. Nie wiemy czy są ciekawi, czy nie i niestety musimy z góry zaliczyć ich do nieciekawych, jakby w ogóle nie istnieli. W dodatku japoński turysta nigdy nie powraca na to samo miejsce - zupełnie jak dywersant Specnazu - bo pragnie jak najszybciej zwiedzić całą planetę. Japońskich turystów z reguły przepuszczamy.

Para Anglików z Londynu. Ciekawe? Nie wiem. Przepuszczamy.

-Mikołaju Tarasowiczu, proszę zobaczyć, co znalazłem!

Patrzy, kiwa głową, cmoka z zadowolenia. Samotny Ame-

rykanin z małego włoskiego portu Gaeta. Co wam mówi ta nazwa? Co ta nazwa może komukolwiek powiedzieć? Co ta nazwa powie oficerowi KGB? Dokładnie nic. Zwyczajna wioska rybacka. Każdy,komu powiecie, że w ustronnym austriackim hoteliku, gdzieś w górach, stanął Amerykanin z Gaety, wzruszy ramionami.

Każdy, ale nie my. Jesteśmy oficerami wywiadu wojskowego. Wszyscy bez wyjątku zaczynaliśmy służbę w grupie albo wydziale informacji. Wkuwaliśmy tysiące liczb i miejscowości. Dla nas nazwy takie, jak Pirmasens, Penmarch, Oban, Holy Loch,Woodbridge, Zweibrucken brzmią jak muzyka. Co za rozkosz usłyszeć nazwę Gaeta! W tej portowej wiosce bazuje jeden jedyny okręt wojenny. Na burcie widnieje wielki numer "10". To amerykański krążownik "Albany", okręt flagowy VI Floty - kondensacja wszelkich tajemnic marynarki wojennej. Co za idiota ze mnie! Czemu dopiero dziś, a nie przed rokiem przyszedł mi do głowy pomysł górskich hoteli? Całkiem niedawno w jednym z tych pensjonatów wypoczywał Amerykanin z Gaety. Z pewnością miał coś wspólnego z krążownikiem "Albany". Nie wiemy , kto to taki, ale nie ulega wątpliwości, że Amerykanin z tej zabitej deskami dziury nie mógł nie znać rodaków z krążownika. Nie musi być kapitanem ani oficerem, ani w ogóle służyć na "Albany" i mieć cokolwiek wspólnego z marynarką wojenną. Może być pastorem albo sprzedawcą pornografii; kimkolwiek był, miał kontakt z załogą krążownika - a to najważniejsze. Gdybyśmy naszą pułapkę zastawili rok temu, całą zgrają rzucilibyśmy się na tego Bogu ducha winnego Amerykanina.

CDN

22, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

9.05, 21.35. Пад купалам сусвету. **9.15.** «Пушча». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі. **11.25.** Тэлевізійны акцёрскі клуб. **12.25.** Тэлефільмы. **12.55.** І дапаможа нам музыка... Перадача 1-я. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** Да 50-годдзя вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. Дакументальны фільм «Брэсцкая крэпасць». **14.35.** «Брава, Альбер Лаліш». Маст. фільм. **16.10.** Мультфільмы. **16.35.** Тэлебачанне — школе. Мая Радзіма — Беларусь. 4-ы клас. **16.55.** «Пара нам пра оперу». Музычны фільм. **17.55.** З чаго пачынаецца «Натхненне». **18.35.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.50.** Веснік гарсавета. (Гр.). **19.10.** «Партрэт на фоне часу». **19.40.** Што на свеце пачуваецца... **20.35.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** Спартыўны тэлекур´ер. **22.10.** «Фенікс». Маст. фільм (Аўстралія). 5-я серыя. **23.10.** НІКа. **23.25.** «Агонь, у начы...». Аўтарская песня Ю. Бельскага. **00.10.** Штовечар — анекдот.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Посмотри, послушай... **8.40.** Премьера телесериала «Мелочи жизни», 24-я серия. **9.10.** Что? Где? Когда? **10.20.** Тема. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20, 17.25.** Гол. **11.50.** ТПО «Астра» представляет... Премьера документального фильма «Достучаться до сердца»... Фильм первый. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Премьера телефильма «Музыкальный прогноз». 4-я серия. **15.40.** Мультфильм. **15.50.** Ассоциация детского телевидения представляет: Шесть из шести. **16.20.** Звездный час. **17.45.** Документы и судьбы. **17.50.** Погода. **17.55.** Театр+ТВ. **18.45.** Час избирателя. **19.45.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** «Мелочи жизни». 24-я серия. **21.15.** «Новая студия» представляет... **00.10.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Утренний концерт. **8.15.** Совершенно секретно. **9.10.** Устами младенца. **9.40.** Пилигрим. **10.30.** «Ностальжи» — музыка всех поколений. **11.00.** «Неоконченная пьеса для механического пианино». Худ. фильм. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** «Мария, Мирабелла». Худ. фильм. **14.30.** Рек-тайм. **15.00.** Бизнес в России. **15.30.** Там-там новости. **16.00.** Трансросэфир. **16.45.** Телегазета. **16.50.** Спасение 911. **17.45.** Россия. Федеральное собрание. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Художественный фильм «Погоня». **20.20.** Хроно. **20.50.** «Дыра». Мультфильм для взрослых. **21.00.** Без ретуши. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** «Джон Фицджерालд Кеннеди».Документальная программа Си-Би-Эс. **23.35.** Частная коллекция.

ПОЛЬША-I

16.55. Программа на вечер. **17.05.** Программа для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Квант. **18.40.** Домашний юрист. **18.55.** Программа на вечер. **19.05.** Комедийный сериал пр-ва США. **19.30.** Литературный ежемесячник. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Прямо из Бельведера. **21.20.** Телетеатр. **23.00.** Миниатюры. **23.05.** Репортаж. **23.35.** Лексикон польской развлекательной музыки. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.45.** «Пурпурный цвет». Фильм пр-ва США.

ПОЛЬША-II

19.00. Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** «Молнии». Сериал пр-ва США. **21.20.** Автожурнал. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Репортеры двойки представляют. **23.05.** «Инспектор Морсе». Фильм пр-ва Англии. **00.45.** Документальный фильм. **01.00.** Панорама. **01.10.** Музыкальная программа. **01.35.** Ночь и стресс. **01.50.** «Молнии». Сериал пр-ва США.

23, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25, 10.20.** Тэлефільм. **8.55.** Тэлевізійная дошка аб´яў. **9.00.** Тэлебачанне — школе. Мая радзіма Беларусь. 8-ы клас. **9.20.** «Фенікс». Маст. фільм. 5-я серыя. **11.20.** «Порах». Маст. фільм. **12.55.** «І дапаможа нам музыка...». Перадача 2-я. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** Фільм-канцэрт. **14.10.** «Казка аб цудоўнай Айсулу». Маст. фільм. **15.25.** «Нов і К»-топ-10. **16.25.** Тэлебіржа. **16.35.** Прыродазнаўства. 3-ці клас. **16.55.** Прэм´еры кіно. (Гр.). **17.45.** Мультфільм. **18.00.** Хто вы, доктар Сайкоў? **18.25.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.35.** Ці далёка выйсце з крызісу? (Гр.). **18.50.** Лідская панарама. (Гр.). **19.10.** Стоп-кадр. **19.30.** «Карамболь». Ток-шоу з удзелам журналіста Ю. Шчакачыхіна. **20.05.** Мост. **20.35.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **22.10.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Воднае пола. Адкрыты чэмпіянат Расіі. «Прыор» (Мінск) — «Сінтэз» (Казань); «Штовечар — анекдот».

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.15. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **6.45.** Час избирателя. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Домисолька. **8.40.** Премьера худ. телефильма «Просто Мария» (Мексика). **9.30.** Мультфильм. **9.40.** Человек и закон. **10.10.** Наш музыкальный клуб. **10.50.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Возвращение в Эдем». Худ. телефильм. 5-я серия. **12.10.** ТПО «Астра» представляет... Премьера документального фильма «Достучаться до сердца». Фильм второй. **14.25.** Деловой вестник. **14.40.** Мир денег Адама Смита. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Дело. **15.25.** Премьера мультфильма «Приключения Тедди Ракспина». **15.50.** Наш музыкальный клуб. **16.30.** Давайте вспомним об открытии музея «Аксайская таможня». **16.50.** Технодром. **17.25.** Эхо российского выбора. **17.45.** Документы и судьбы. **17.55.** «Просто Мария». **18.45.** Час избирателя. **19.45.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Тема. **21.30.** Кинопанорама. **22.25.** За Кремлевской стеной. **23.25.** Помоги себе сам. **23.55.** Рок-н-ролл ТВ. **00.45.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00. Россия. Федеральное собрание. **7.00, 13.00, 19.00, 22.00.** Вести. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Без ретуши. **11.05.** «Три дня без приговора». Художественный фильм. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** «Мария, Мирабелла в Транзистории». Худ. фильм. **14.35.** «Военная тайна» банка. **14.50.** Премьера документального фильма «Наш день». **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Сказки для родителей. **17.30.** Этот человек Шарль де Голль. **17.45.** Россия. Федеральное собрание. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера худ. телефильма «Санта-Барбара». 246-я серия. **20.15.** Площадь искусств. **21.00.** Отечество мое. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Антреприза. **23.05.** Парадоксальная Америка. **23.35.** Музыкальный экзамен.

ПОЛЬША-I

18.20. Сенсации XX века. **18.40.** 100 лет кино. **19.05.** «Марфи Браун». Сериал пр-ва США. **19.30.** Чрезвычайный пересмотр. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Сейммограф. **21.25.** «Взломщица». Комедия пр-ва США. **23.10.** Взято из жизни. **23.40.** Что нового? **00.00.** Вечерние новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** Необычные биографии. **01.10.** После полуночи. **01.55.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

17.05. Спортивная студия. **17.15.** Тележурнал. **17.45.** Отчизна. **18.10.** Католическая программа. **18.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. Телетурнир. **20.05.** Документальный фильм. **20.45.** Концерт. **22.00.** Панорама. **22.30.** Продолжение концерта. **23.50.** «Повесть Росендо Юарежа». Фильм пр-ва Испании. **00.45.** Фестиваль операторов Торунь-93. **01.00.** Панорама. **01.05.** «Золотые годы». Сериал пр-ва США.

24, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Тэлефільм. **9.00.** Прыродазнаўства. 3-ці клас. **9.20.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **9.45, 11.55, 15.00.** Фільм-канцэрт. **10.15.** Тэлевізійны дом кіно. **11.05.** «Канва жыцця». Навукова-папулярны фільм. **12.20.** «Свая бацькаўшчына». Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Якуба Коласа Вячаслаў Адамчык. **13.05.** «І дапаможа нам музыка». Перадача 3-я. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Саўраска». Маст. фільм. **15.30.** «Працістаянне». Маст. фільм. 1-я серыя. **16.40.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **16.50.** «Гарадніца». Літаратурна-мастацкая праграма. (Гр.). **18.00.** Прафсаюзы ў нашым жыцці. (Гр.). **18.15.** Абласныя навіны (Гомель). **18.25.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** Адкрыццё міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Зоркі» на экране. «Белыя ночы». Маст. фільм; НІКа; Воднае пола. Адкрыты чэмпіянат Расіі. «Прыор» (Мінск) — «Спартак» (Валгаград); Штовечар-анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Сорока. **8.40.** Мультфильм. **8.50.** Премьера худ. телефильма «Просто Мария». **9.40.** Торговый мост. **10.10.** Ассоциация детского телевидения представляет: Шесть из шести. **10.50, 1.25.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Возвращение в Эдем». Худ. фильм. 6-я серия. **12.10.** ТПО «Астра» представляет... премьера документального фильма «Достучаться до сердца»... Фильм третий. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Премьера мультфильма «Приключения Тедди Ракспина». **15.40.** Время-Ч. **16.20.** Премьера мультфильма «Летающий дом». 23-я серия. **16.50.** Технодром. **17.25.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **17.55.** «Просто Мария». **18.45.** Час избирателя. **19.45.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Русский мир. **21.20.** Футбол. Лига чемпионов. «Монако» (Франция) — «Спартак» (Москва). **00.25.** МТУ.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 17.45. Россия. Федеральное собрание. **7.00, 13.00, 19.00, 22.00.** Вести. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Параллели. **8.15.** Отечество мое. **9.10.** Мульти-пульти. **9.20.** Наш сад. **9.50.** Музыкальный экзамен. **10.50.** Художественный телефильм. «Санта-Барбара». 246-я серия. **11.40.** Экзотика. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Премьера телеэкрана. «Холод». **14.40.** Здоровье. **15.10.** Сигнал. **15.25.** Там-там новости. **15.40.** Студия «Рост». **16.10.** Трансросэфир. **16.55.** Русская виза. **17.25.** Я — лидер. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Санта-Барбара». 247-я серия. **20.15.** L-клуб. **21.05.** Уходящая натура. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** «Ностальжи» — музыка всех поколений. **23.05.** Экран криминальных сообщений. **23.15.** «Клиника». Спектакль-анекдот. **23.55.** Музыка Санкт-Петербурга.

ПОЛЬША-I

13.00. Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для молодежи. **14.30.** Английский язык в экономике. **14.40.** Орфография. **15.00.** Быть артистом. **15.25.** Адам Асньк. **16.05.** Повести гнома. **16.20.** Портреты современной польской прозы. **16.50.** Какая школа? **16.55.** Программа дня. **17.05.** Программа для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Экологический журнал. **18.40.** Культурно-публицистическая программа. **19.05.** «Сумасшедшие записки». Сериал пр-ва США. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.25.** Спортивная студия. **23.15.** Публицистическая программа. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** «Гомер и Эдди». Фильм пр-ва США. **02.05.** Ночное чувство без бутылки.

ПОЛЬША-II

17.00. Панорама. **17.05.** Тележурнал. **17.20.** Животные вокруг нас. **17.50.** Розыгрыш лото. **17.55.** Публицистическая программа. **18.15.** Экологическая программа. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** История пана Тадеуша. **20.20.** Документальный фильм. **21.00.** «Жизнь начинается после тридцати». Сериал пр-ва США. **22.00.** Панорама. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.05.** Малый экран. **23.35.** Артистическая программа. **00.20.** Удар искусства. **00.45.** Культурно-публицистическая программа. **01.00.** Панорама. **01.05.** Развлекательная программа.

25, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25, 11.05.** «Дзядзечкаў сон». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі. **10.15.** Тэлефільм. **13.00.** Палессе мілае дзіця. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** Талінскі заапарк. **14.20.** «Працістаянне». Маст. фільм. 2-я серыя. **16.20.** Для школьнікаў «Бардаўскі круг». **17.10.** Тэлебіржа. **17.20.** Геаграфія Беларусі. 9-ы клас. **17.50.** «Надзея». Пра чалавечнасць, спачуванне і міласэрнасць. (Гр.). **18.25.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** Абласныя навіны (Гр.). **19.10.** Зачытайце маё пісьмо... **19.15.** Здароўе. **19.45.** Пазіцыя ўрада. Актуальнае інтэрв´ю. **20.00.** Лаўрэат Міжнароднага фестывалю тэлевізійных праграм і фільмаў. «Сава Мінервы прыручана». **20.25.** «Бедзяржстрах» прапануе. **20.35.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **22.10.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Воднае пола. Адкрыты чэмпіянат Расіі. «Прыор» (Мінск) — «СК ЧЧФ» (Севастопаль); Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **6.45.** Час избирателя. **7.45, 18.45.** Фирма гарантирует. **8.20, 13.50.** Мультфильм. **8.35,** Премьера худ. телефильма «Просто Мария». **9.25.** В мире животных (с сурдопереводом). **10.05, 16.35.** ... До 16 и старше. **10.50, 24.00.** Пресс-экспресс. **11.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Возвращение в Эдем». Худ. фильм. 7-я серия. **12.10.** Футбол. Лига чемпионов. **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.25.** Телемикст. **15.10.** Премьера мультфильма «Приключения Тедди Ракспина». **15.35.** Музограф. **15.55.** Это вы можете. **17.45.** Документы и судьбы. **17.55.** «Просто Мария». **19.45.** Спокойной ночи, малыши! **20.00.** Новости. **20.45.** Лотто «Миллион». **21.15.** Премьера худ. телефильма «Твин Пикс». 7-я серия (США). **22.10.** Музыка в эфире.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 17.45. Россия. Федеральное собрание. **7.00, 13.00, 19.00, 22.00.** Вести. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Поехали. **8.10.** Уходящая натура. **9.05.** Утренний концерт. **9.20.** Золотая шпора. **9.50.** Параллели. **10.10.** Жизнь без жестокости. **10.55.** Худ. телефильм «Санта-Барбара». 247-я серия. **11.45.** Студия «Сатирикон». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Спасение 911. **14.20.** Музыка крупным планом. **15.10.** Телегазета. **15.15.** Мульти-пульти. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.10.** Кстово — город мирового самбо. **16.55.** Человек дела. **17.25.** Я — лидер. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Санта-Барбара». 248-я серия. **20.20.** Экран криминальных сообщений. **20.30.** Рек-тайм. **21.00, 22.35.** Тихий дом. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Арт-обстрел.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.30.** Дошкольники дома. **10.55.** Поговорим о детях. **11.05.** «Полицейские из Майями». Сериал пр-ва США. **12.00.** Четверть часа на экране. **12.15.** Развлекательная программа. **12.40.** Программа о малышах. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для молодежи. **14.30.** Образовательное телевидение. **14.35.** Вселенная нашего тела. **15.25.** Мы живем в Польше. **15.40.** Животные мира. **16.10.** Тележурнал. **16.15.** Робинзоны. **16.40.** Как быть молодым. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Телетурнир. **18.45.** Рапорт. **19.05.** Документальный сериал. **19.30.** Католический журнал. **20.00.** Музыкальный ящик. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Правительственный журнал. **21.20.** «Полицейские из Майями». Сериал пр-ва США. **22.15.** Только в первой программе. **23.00.** С огурцом по стране. **23.25.** Пегас. **00.00.** Хозяйственные новости. **00.20.** Горячая линия. **00.30.** Музыкальная программа. **00.35.** «Бархатная революция». Документальный фильм. **01.40.** Это люблю.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Кот в сапогах». Мультфильм. **10.05.** Студия второй программы. **10.15.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **10.40.** Мир женщин. **11.05.** Документальный сериал. **11.35.** Фильм на французском языке. **12.00.** Панорама. **12.05.** Культурно-публицистическая программа. **13.00.** Документальный фильм. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Проба сил». Фильм пр-ва Англии. **15.20.** Культурно-публицистическая программа. **16.20.** Приветствие. **16.35.** «Кот в сапогах». Мультфильм. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.35.** Мой малый мир. **17.55.** В тени Кремля. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** Концерт. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Декалог. **23.15.** «Прием». Фильм пр-ва Франции. **00.10.** Театральная студия. **01.00.** Панорама. **01.05.** Театральная студия. **02.25.** «Отель «У рая». Фильм пр-ва Англии.

26, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25, 15.00.** Тэлефільм. **8.55.** Тэлевізійная дошка аб´яў. **9.00.** Геаграфія Беларусі. 9-ы клас. **9.30.** «Салодкі ручай»... Тэлесерыял. **9.55.** Балет Ігара Майсеева. **11.00.** Пазіцыя ўрада. Актуальнае інтэрвью. **11.15.** Кампазітары Беларусі. **12.30.** Лясная сімфонія. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** Кінанастальгія. «Музычная гісторыя». **15.40.** «Працістаянне». Маст. фільм. 3-я серыя. **16.50.** Публіцыстычна-інфармацыйны відэаканал для падлеткаў. **17.40.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **17.50.** «Толькі па пятніцах». Інфармацыйна-публіцыстычная праграма. (Гр.). **18.50.** Размова з нагоды. (Гр.). **19.10.** «Эпіцэнтр». Крэдытна-фінансавая палітыка: праблемы і вырашэнні. **19.55.** Слухаючы Моцарта. **20.35.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Сем крыкаў ў акіяне». Маст. фільм; НІКа; Штовечар-анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.15. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **6.45, 18.45.** Час избирателя. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Фильм-детям. «Звездочка и куланенок». **9.05, 15.10.** Олеся и компания. **9.35.** Мелодии и ритмы Бурятии. **10.00.** Клуб путешественников (с сурдопереводом). **10.50, 02.25.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20, 18.15.** Америка с М. Таратутой. **11.50.** Русский мир. **12.25.** Прийти и выстоять. **13.15.** Мультфильм. **13.35.** Премьера научно-популярного фильма «Имена на карте. Путь к Сахалину». **14.25.** Бридж. **14.50.** Бизнес-клсс. **15.05.** Блокнот. **15.40.** 50x50.**16.50.** Азбука собственника. **17.20.** Эхо российского выбора. **17.40.** Человек и закон. **19.45.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Поле чудес. **21.45.** Премьера худ. телефильма «Твин Пикс». 8-я серия. **22.40.** Человек недели. **23.25.** Музобоз. **00.10.** Политбюро. **00.50.** Авто-шоу. **01.20.** Я почти знаменит.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 17.45. Россия. Федеральное собрание. **7.00, 13.00, 19.00, 22.00.** Вести. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Поехали. **8.10.** Тихий дом. **9.05.** Белая ворона. **9.50.** Ретро-шлягер. **10.20.** Большой скандал. **10.50.** Художественный телефильм «Санта-Барбара». 248-я серия. **11.40, 13.25.** Телевизионный театр России. «Гамбринус». Части 1-я и 2-я. **12.40.** Крестьянский вопрос. **14.40.** Соседи по планете. **15.10.** Там-там новости. **15.25.** А музыка дороже денег... **16.25.** Трансросэфир. **16.55.** Дисней по пятницам. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Шарман-шоу. **20.45.** «Западный экспресс». Мультфильм для взрослых. **20.55.** Экспоцентр представляет. **21.00.** «К-2» представляет»: Фрак народа. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Из зала Верховного суда РФ. **22.50.** Вечерний салон. **00.20.** Вперед к прошлому.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.30.** Дошкольники дома. **11.00.** «Медведь и куколка». Комедия пр-ва Франции. **12.25.** Репортаж. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для самых маленьких. **14.30.** Английский язык. **14.45.** Взгляд на Германию. **15.05.** Состояние души. **15.20.** Сумасшествия медицины. **15.35.** Евротуристика. **15.50.** Тележурнал. **16.05.** Какая ты есть. **16.20.** Если не Оксфорд, то что? **16.40.** Английский язык. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Автомания. **18.40.** Сатирическая программа. **19.00.** Свидание «в темную». **19.45.** Сатирическая программа. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Снайперский выстрел». Фильм пр-ва США. **23.00.** Контролируемое скольжение. **23.20.** Всепольский фестиваль кабаре. **00.00.** Новости. **00. 15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** «Карьера по указанию». Фильм пр-ва Франции. **02.15.** Концерт.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Батман». Сериал пр-ва США. **10.05.** Студия второй программы. **10.10.** Музеи Австрии. **10.40.** Мир женщин. **11.05.** Фильм на немецком языке. **11.35.** Фильм на английском языке. **12.00.** Панорама. **12.05.** Студия второй программы. **12.10.** Трижды искусство. **12.40.** Развлекательная программа. **13.00.** Артистическая программа. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. **14.50.** Музыкальная программа. **16.00.** Документальный фильм. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Батман». Сериал пр-ва США. **17.00.** Панорама. **17.05.** Программа для молодежи. **18.20.** Фестиваль операторов Торунь-93.**18. 45.** Телетурнир. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Развлекательная программа. **23.05.** «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. **23.50.** Телетеатр. **01.20.** Панорама. **01.25.** Рок-концерт. **01.55.** «Пылающие сердца». Фильм пр-ва Франции.

27, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Сем крыкаў у акіяне». Маст. фільм. **9.55.** Урокі здароўя. **10.10.** Паказвае Гродна. **11.00.** Тыдзень планеты. **11.15.** Кампазітары Беларусі. **11.45.** «Партрэт на дарозе замка». Дакументальны фільм. **12.35.** Сёння ў нашай хаце свята. **13.05.** Паэтычная гасцёўня. **13.20.** Тэлевізійны дом Кіно. **13.55.** Хрысціянская праграма. **14.40.** «Мой маленькі поні». Мультфільм (ЗША). 5-я серыя. **15.05.** Маладзечна-94. Прэзентацыя II Міжнароднага фестывалю беларускай песні. **16.05.** Студыя «Тэлесябрына». **17.30.** «Пояс чэмпіёна». Міжнародны турнір па кікбоксінгу. **18.15.** Залатая дзесятка. **19.40.** «Нов і К»-топ-10.**20. 40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.50.** «Стваральнік палітычных вобразаў». Маст. фільм (ЗША). **23.20.** Каскад: кантакт, інфармацыя, рэклама. **23.35.** НІКа. **23.50.** Відзьма-нявідзьма. **00.50.** Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 20.00, 23.05. Новости. **6.25.** Утренняя гимнастика. **6.35.** Пресс-экспресс. **6.45.** Субботнее утро делового человека. **7.30.** В мире моторов. **8.00.** «Марафон-15» представляет: Зов джунглей. **8.30.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **9.55.** Музыкальный киоск. **10.25.** Книжный двор. **11.05.** Смак. **11.25.** Премьера худ. фильма «Раскол». 8-я и 9-я серии. **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.25.** Премьера худ. фильма для детей «Пеппи Длинный чулок». 11-я серия. **14.50.** Азбука собственника. **15.05.** Деньги и политика. **15.35.** Спортивная программа ультра-си. **16.15.** Красный квадрат. **16.55.** Играй, гармонь! **17.40.** Великолепная семерка. **18.45.** «Коламбия пикчерс» представляет: премьера художественного фильма «Умник». 2-я серия. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** «Коламбия пикчерс» представляет: премьера художественного фильма «Торговцы мечтой». 1-я серия. **21.40.** Что? Где? Когда? **22.45.** Студия «Резонанс» представляет... **23.30.** Международный кинофестиваль в Салониках (Греция). **00.15.** Последний киносеанс. Премьера худ. телефильма «Декалог-V111».

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** «Открой шкатулку». Документальный фильм. **7.50, 14.20.** Мульти-пульти. **8.00.** Формула-730. **8.30.** Непознанная Вселенная. **9.00.** Студия «Рост». **9.30.** Пилигрим. **10.15.** До Москвы — далеко. **11.00.** «Несколько дней из жизни Обломова». Худ. фильм. 1-я серия. **12.10.** Козырная дама. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.20.** Карьера. **14.30.** Российский меценат. **15.15.** Телеэрудит. **15.20.** Соотечественники. **15.50.** Мастера. **16.35.** Футбол без границ. **17.30.** Фильм-премьер. **17.45.** «К-2» представляет: «Звезды Америки». **18.15.** Устами младенца. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Исповедь Феликса Крулла». Худ. фильм. 1-я серия. **20.30.** Маски-шоу. **21.00.** Контрасты. **21.40.** Репортер. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Программа «А». **23.35.** «Зеркало». Худ. фильм. **01.20.** Клуб «Желтая подводная лодка».

ПОЛЬША-I

8.00. Сельскохозяйственный журнал. **8.20.** Агрорынок. **8.45.** Из Польши. **8.45.** Публицистическая программа. **9.25.** Все об огороде. **9.50.** Программа дня. **10.00.** Новости. **10.10.** «Зерно». Программа католической редакции для детей. **10.35.** Программа для детей. **12.00.** На пути приключений. **13.00.** Новости. **13.10.** Сцены и образы. **13.45.** Море. **14.15.** Спортивная программа. **14.55.** Мультфильмы У. Диснея. **16.10.** Осеннее MTV. **16.25.** Телетеатр. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Клетка. **18.40.** Тележурнал. **19.10.** «День за днем». Сериал пр-ва США. **20.00.** Детский тележурнал. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Польские зоопарки. **21.30.** «Сердце Клары». Фильм пр-ва США. **23.30.** Новости. **23.40.** Музыкальная программа. **00.55.** Спортивная суббота. **01.15.** «Публичный враг». Фильм пр-ва США. **02.40.** «Тронутый». Фильм пр-ва США.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Военный киножурнал. **9.00.** Программа для детей. **10.00.** «Такие одинокие». Программа для глухонемых. **10.20.** Урок языка глухонемых. **10.25.** Приветствие. **10.35.** Сообщество в культуре. **11.10.** Развлекательная программа. **12.00.** Встреча с музыкой. **13.00.** Академия польского кино. «Шифры». **15.00.** Польские фамилии. **15.30.** Спортивная программа. **16.20.** Студия второй программы. **16.25.** Животные мира. **16.55.** Розыгрыш лото. **17.00.** Панорама. **17.10.** «Полный дом». Сериал пр-ва США. **17.30.** Программа на вечер. **17.40.** Спортивная студия. **18.05.** Телетурнир. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.30.** Телетурнир. **20.00.** Фестиваль операторов Торунь-93.**21. 10.** Публицистическая программа. **22.00.** Панорама. **22.25.** Слово на воскресенье. **22.40.** Развлекательная программа. **23.20.** «Пока будут течь реки». Фильм пр-ва США. **01.00.** Панорама. **01.05.** Развлекательная программа.

28, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 20.35.** Пад купалам сусвету. **8.20.** Слова да чалавека. **8.50.** «Зоркі» на экране. «Белыя ночы». **10.20.** «Сіняя світа». Прэм´ера тэлеспектакля. **11.25.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **12.20.** І тое ж у душы маёй каханне... **12.40.** Таямніца. **13.20.** Беларуская асацыяцыя прафесійнага боксу. Прамая лінія. **14.00.** Закрыццё міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі. **16.10.** Існасць. Вясёленькая нядзеля. **17.00.** «Прыгоды капітана Урунгеля». Мультфільм. 10-я серыя. **17.10.** «Далоў камерцыю на любоўным фронце». Маст. фільм. **18.30.** Гінес-шоу (Вялікабрытанія, ЗША). Частка 5-я. **19.00.** Радавод. **20.00.** Панарама. **20.40.** Калыханка. **21.00.** «Войскі асобага прызначэння». Тэлефільм (Аўстралія). 5-я серыя. **21.35.** «Гавары смела». Маст. фільм (Італія). **22.55.** Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 23.00. Новости. **6.20.** Утренняя гимнастика. **6.30.** Авто-шоу. **7.00.** Час силы духа. **8.00.** Без паузы. **8.30.** С утра пораньше. **9.00.** Пока все дома. **9.30.** Спортлото. **9.45.** Умники и умницы. **10.25.** Полигон. **10.55.** Детектив Ленд. **11.40.** Клуб путешественников. **12.30.** Провинция. КТВ-1 и канал «Франс интернасьональ» представляют. **13.00.** Французская кухня для вас. **13.10.** Премьера документального фильма «Подводная одиссея команды Кусто». **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.20.** В эфире — межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **15.00.** Премьера мультфильмов «Каспер и его друзья». **15.50.** Панорама. **16.25.** Хоккей. Чемпионат МХЛ. «Лада» (Тольятти) — «Динамо» (Москва). **18.55.** Телелоция. **19.15.** Киноафиша. **19.40.** Премьера худ. фильма «Прощальные гастроли». **21.00.** Воскресенье. **21.45.** Спортивный уик-энд. **22.00.** Ныне. **23.25.** «Утренняя звезда» в ночном эфире.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** «Верую...». Документальный фильм. **7.50.** Мульти-пульти. **8.00.** Доброе утро. **8.30.** Программа «Ключ». Часть 7-я. **9.00.** Студия «Рост». **9.30.** Если вам за... **10.00.** Аты-баты... **10.30.** Кипрас Мажейка. **11.00.** «Несколько дней из жизни Обломова». Худ. фильм. 2-я серия. **12.10.** Посольский приказ. **12.40.** Шесть соток. **13.20.** Не вырубить... **13.35.** Под цыганским шатром П. Деметра. Передача 2-я. **14.05.** Российская энциклопедия. **14.35.** Лучшие игры НБА. **15.35.** В мире животных. **16.35.** Коробка передач. **16.50.** Волшебный мир Диснея. **17.40.** Многоликий Песков. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Воскресный вечер с Эй-би-си. «Аттика». Худ. фильм. **21.10.** Экспоцентр представляет. **21.25.** У Ксюши. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Концерт Мадонны в Сиднее.

ПОЛЬША-I

8.00. Сельское хозяйство в мире. **8.15.** Прошу ответить. **8.35.** Неделя. **9.30.** Программа о сельском хозяйстве. **10.00.** Программа для детей. **10.25.** Телеутро. **11.10.** «Пугвалл». Сериал пр-ва Австралии. **12.00.** Документальный сериал. **13.00.** Телеконцерт пожеланий. **13.35.** Телетеатр для детей. «Стихи и пейзажи». **14.20.** С камерой среди зверей. **14.45.** Золотые годы английской комедии. **16.15.** Он или кто. **16.50.** «Шалом». Документальный фильм. **17.40.** Антенна. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** «Династия». Серия 217. **19.20.** Семь дней — мир. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Реквием для Гренады». Сериал пр-ва Испании. **22.10.** Спортивное воскресенье. **23.00.** Мисс мира-93. **01.00.** «Телефон». Комедия пр-ва США. **02.20.** Поет Мормонский хор.

ПОЛЬША-II

8.30. Обзор событий недели (Для глухих). **9.00.** Мультфильм. **9.25.** Фильм для глухих. **10.15.** Приветствие. **10.20.** Слово на воскресенье. (Для глухих). **10.30.** Местная программа. **11.30.** Развлекательная программа. **12.00.** Час с Ганной Берберой. **13.00.** «Ганибал». Фильм пр-ва Италии. **14.40.** Песни Солнечной улицы. **15.00.** Спортивная студия. **16.00.** Путешествие во времени и пространстве. **17.00.** Панорама. **17.15.** «Дети, заботы и мы». Комедийный сериал пр-ва США. **17.40.** Программа о животных. **18.15.** События недели. **18.45.** Студия второй программы. **18.50.** Музыкальный журнал. **19.25.** Телетурнир. **20.00.** Развлекательная программа. **20.20.** Галерея второй программы. **20.55.** Мультсериал. **21.00.** Фестиваль операторов Торунь-93. **21.10.** Час откровения. **22.00.** Панорама. **22.30.** Концерт. **23.20.** «Верный Руслан». Сериал пр-ва России. **00.20.** Концерт. **01.00.** Панорама. **01.05.** Спортивная студия.

Lekcja języka polskiego

pani mgr Matyldy Świgoń

Temat: Pisownia "ę", "ą" w rzeczownikach, przymiotnikach i zaimkach.

Nowe wyrazy:

pociąg - поезд
część - частка
kęs - кусок
kąt - кут
ząb - зуб
wąs- вус
pamięć - памяць
mąż - муж
brąz - бронза, карычневы колер
pąs - пунцовы колер
ląd - суша, кантынент
wędrówka - вандроўка
pieniądz - грошы
trójkąt- трохвугольнік
okrąg - круг

1. Literę "ę" lub "ą" piszemy w środku wyrazów rodzimych niezależnie od wymowy w wyrazach:

często, więc, kęs, pociąg, kąt, ząb, wąsy

Uwaga: często w wyrazach pokrewnych następuje wymiana tych samogłosek.

np.

często - cząstka, część,
poczęły - począć, początek,
pamięć - pamiątka,pamiętny,
mężny - mąż, mężczyzna.

2.Piszemy "ę" lub "ą" w wyrazach całkowicie przyswojonych np.

kolęda, wędrówka, ląd, cęgi, pąsowy, cętki, brązowy.

3.Literę "ę"piszemy bez względu na wymowę:

a)w M. B. W. liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju nijakiego

np.

imię, ramię, plemię, siemię, znamię, ciemię, dziecię,źrebię, cielę, kocię, kurczę.

b)w B (bierniku) liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego i zaimków osobowych

np.

matkę, siostrę, ciocię, sprawę, książkę, półkę, mię, cię, się.

Uwaga:

Wyjątek stanowi B. rzeczownika: panią

4. Literę "ą"piszemy bez względu na wymowę:

a) W (narzędniku) N. liczby pojedynczej rzeczowników, przymiotników i zaimków rodzaju żeńskiego

np.

miłą dziewczyną, ciekawą książką, moją siostrą, swoją sprawą. oraz N. rzeczowników rodzaju męskiego zakończonych na -a, -o,.

np.

M. władca
M. Kościuszko
N. władcą
N. Kościuszką

b)W B. liczby pojedynczej przymiotników i zaimków rodzaju żeńskiego np.

starszą, małą,dobrą, twoją, naszą, swoją.

c) W D. (dopełniaczu) liczby mnogiej rzeczowników rodzaju nijakiego zakończonych na "ę"

np.

niemowlę - niemowląt
książe - książąt
kurczę - kurcząt

Cwiczenie:

Do każdego z podanych wyrazów dopisz wyraze pokrewne

trojkąt-
pieniądz-
wzgląd-
prąd-
okrąg-
pojęcie-
połączenie-
pokrętło-
ustępstwo-
zdjęcie-
wiązka-
pajęczyna-
objętość-
klęska-
wstążka-

SAVOIR VIVRE

Przedstawianie

Ażeby nie uchybić prawidłom zaznajamiania się ludzi z sobą, trzeba mieć sporo doświadczenia i przytomności umysłu.

Zasadniczo przedstawiamy młodszych, ludziom starszym wiekiem lub rangą, mężczyzn - paniom. Pań, choćby najmłodszych, nie przedstawia się mężczyznom, wyjąwszy stosunki urzędowe i służbowe.

Wszyscy młodsi wiekiem (kobiety i mężczyźni) czekają na podanie im ręki przez starszych, a wszyscy mężczyźni czekają aż im sama kobieta poda rękę.

Podczas gdy przedstawiany kobiecie mężczyzna zawsze stoi - kobieta siedzi.Unosi się tylko lekko przy zaznajamianiu się z kobietami mniej więcej równymi sobie wiekiem i stanowiskiem, a wstaje wobiec wiekowych dam.

Przez wymienienie naprzód czyjegoś nazwiska zaznaczamy, że to on lub ona są właśnie przedstawieni temu komuś,czyje nazwisko wymieniamy na drugim miejscu, i specjalnie tu trzeba bardzo uważać, ażeby przez nieuwagę nie wymienić naprzód nazwiska osoby, której chcieliśmy kogoś przedstawić. Ale są i takie sytuacje, w których nie wymieniamy drugiego nazwiska, np. gdy idzie o dostojników kościelnych czy świeckich. Tak samo przedstawiając młodziutką dziewczynę kobiecie wiekowej.

Gdy ktoś zapyta: Nie wiem, czy państwo się znają? - mężczyźnie nie wolno odpowiedzieć: Nie, ja pani nie znam - albo: Nie znamy się dotąd - lecz: Nie miałem dotąd przyjemności (lub zaszczytu) być pani przedstawionym. Taka sama formułka obowiązuje młode kobiety wobec pań wiekowych albo na wybitnych stanowiskach. Wobec równych wystarczy uprzejmy frazes: nie miałem dotąd sposobności itd.

Przedstawiając ludzi wzajemnie, wymieniamy nazwiska wyraźnie i dokładnie, tak ażeby potem nie było żadnych wątpliwości.

DLA DZIECI

Julian Tuwim

Okulary

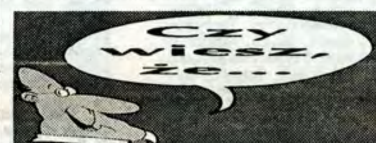
Biega krzyczy pan Hilary:
Gdzie są moje okulary?
Szuka w spodniach i w surducie,
W prawym bucie, w lewym bucie.
Wszystko w szafach poprzewracał.
Maca szlafrok, palto maca.
"Skandal! - krzyczy - nie do wiary!
Ktoś mi ukradł okulary!"
Pod kanapą, na kanapie,
wszędzie szuka, parska, sapie!
Szpera w piecu i w kominie,
w mysiej dziurze i w pianinie.
Już podłogę chce odrywać,
już milicję zaczął wzywać.
Nagle - zerknął do lusterka...
Nie chce wierzyć... Znowu zerka.
Znalazł! Są! Okazało się ,
Że je ma na własnym nosie.

Wiersz ten jest wspaniałym przykładem do ćwiczeń głosowych i artykulacyjnych przy nauce języka polskiego. Może być wzorem monologu poetyckiego dla uczniów klas starszych, ponieważ w jego recytację trzeba zaangażować nie tylko struny głosowe, ale też gesty, mimikę i ruch.

Znajdź co najmniej osiem szczegółów, którymi różnią się te dwa obrazki.

Jak jesz, tak pracujesz?

W Wielkiej Brytanii ukazał się informator przeznaczony dla szefów przedsiębiorstw. Udziela się w nim m. in. rad, jak najlepiej dobierać kadry kierownicze, w tym także na podstawie... sposobu jedzenia potencjalnych kandydatów. I tak jeśli człowiek je łapczywie jest niewybredny, to oznacza, że ma zły charakter. Ci, którzy jedzą szybko, jednakże nie wszystko po kolei - pracują dobrze i w dużym tempie. Ludzi, których najbardziej interesuje zawartość witamin w posiłku, można uznać za skrupulatnych w pracy, ale i kłótliwych. Jedzący powoli i ze smakiem są dobrymi organizatorami. Robiący przerwy między daniami - to na pewno osoby rzeczowe. Ci zaś, którzy jedzą bez apetytu, będą pracowali ospale i obojętnie".

Jedz ostrożnie!

Smutne wiadomości dla żarłoków - kolejne badania potwierdzają, że najistotniejszym czynnikiem decydującym o poziomie cholesterolu we krwi i podatności na choroby serca i układu krążenia jest sposób odżywienia. Opublikowane niedawno wyniki kilkuletnich badań prowadzonych przez zespół z Wydziału Medycznego Uniwersytetu Kalifornijskiego, nie pozostawiają najmniejszych wątpliwości - recepta na zdrowie to: mniej jedzenia, więcej ruchu, lekarstwo tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Badania prowadzono z dużym rozmachem, gdyż choroby serca i układy krążenia są główną przyczyną zgonów w USA, a około 6 milionów ludzi wykazuje objawy świadczące o zagrożeniu ich życia.

Kuchnia Polska

Ciasto: 5 jaj, 5 łyżeczek cukru, 5 łyżek mąki, pół łyżeczki proszku do pieczenia.

Oddzielić żółtka od białek, białka ubijać, pod koniec ubijania dodawać cukier i po jednym żółtku, wreszcie, lekko mieszając łyżką, mąkę z proszkiem. Ciasto upiec na złoty kolor.

Masa: 5 żółtek wymieszać z 3 łyżkami mąki i połową litra mleka, stale mieszając ugotować na wolnym ogniu budyń. Kostkę masła utrzeć ze szklanką cukru pudru i połączyć z wystudzonym budyniem.Do masy można dodać trochę wiórków kokosowych. Masę wyłożyć na ostudzony biszkopt.

Piana: W połowie szklanki gorącej (przegotowanej) wody rozpuścić 1,5 łyżki żelatyny, 5 białek ubić na sztywną pianę, dodając pod koniec ubijania szklankę cukru. Następnie wlać ostudzoną żelatynę, wymieszać i od razu wyłożyć na masę.

Polewa: Pół kostki margaryny roztopić, dodać 2 łyżki kakao, 2 łyżki cukru, ucierać łyżką, aż trochę wystygnie, potem dodać roztrzepane jajo, jeszcze ucierać, po czym wylać na pianę.

HUMOR

- Stasiu, skąd masz tę maszynkę do golenia?
- Dostałem od taty na rozpoczęcie roku szkolnego.
- Przecież ty masz dopiero 7 lat!
- Nie szkodzi; póki nie wyrosnę tata będzie mi ją wypróbowywał.

***

* Krzyś przynosi do domu uwagę w dzienniczku: Syn nic nie umie!!! Ojciec odpisuje nauczycielowi: Właśnie dlatego posyłam go do szkoły!..

* - Jasiu opowiedz jakieś przeżycie z wakacji.
- Dobrze. Siedzę raz na łące, patrzę, a tu z lasu wychodzi Lenin...
- Jasiu , coś ty, może jeleń?
- Może...

Dla Panów

A w niedzielę boli głowa

Ostatnie badania wykazały, że to właśnie mężczyźni, częściej niż kobiety, cierpią na weekendowe migreny. Przyczyną mogą być: Brak stresu. Inaczej niż silne bóle głowy pojawiające się w chwilach napięcia, migrena atakuje, gdy ono przemija. I właśnie po pełnym tygodniu pracy relaksujący pobyt w domu może wywołać atak.

Niedziela w łóżku. Panowie, którzy w niedzielę ociągają się ze wstaniem z łóżka i snują się po domu aż do obiadu, zwykle w tym dniu nie jedzą śniadania. Może to spowodować nagły spadek poziomu cukru we krwi i jako rezultat - migrenę.

Wysypianie się .Zwykle weekend przeznaczamy na odrabianie zaległości w spaniu. I kłopot gotowy. Dla migrenowca każda zmiana w codziennym rozkładzie dnia może być niebiezpieczna.

Alkohol.Jeżeli zaczynasz odpoczynek od piątkowego piwa, możesz być pewny, że czeka Cię kilka przykrych dni. Zwiększenie dawki alkoholu, który ma spowodować relaks po uciążliwym tygodniu pracy, może wywołać odwrotne skutki - silne bóle głowy, trwające dłużej niż kac. Picie, choćby piwa, z pominięciem na dodatek piątkowej kolacji (obniżenie poziomu cukru), może wywołać migrenę.

Brak przerw w pracy. Wielu pracowników biur lub urzędów w czasie domowych weekendów pije znacznie mniej kawy niż podczas tygodnia pracy. Picie kawy w czasie przerw w pracy jest częścią rytuału. W domu brak kofeiny może być także przyczyną migreny.

Jak pomóc?

Jeżeli miewasz ataki migreny w czasie weekendu, musisz przedewszystkim trzymać się ustalonego w tygodniu porządku dnia. Najgorsze są odstępstwa od rutyny. Problemem głównym jest, że w czasie wolnym od pracy migrenowiec staje przed skomasowanym atakiem odmiennych doznań. Jedna zmiana to nic. Ale kilka naraz może przyczynić się do regularnych ataków migreny.

OGŁOSZENIA

Towarzystwo Polskich Plastyków na Białorusi informuje, że 10 grudnia 1993 r. w Galerii Nowego Zamku Grodzieńskiego Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Grodnie odbędzie się I wystawa prac artystów z Republiki Białoruś.

Do udziału w wystawie zapraszamy wszystkich malarzy, rzeźbiarzy, plastyków, fotografików powiązanych z Macierzą lub twórców polskiego pochodzenia czy też czujących się Polakami.

Mamy nadzieję, że nie zabraknie twórców i prac w tak ważnej dla odrodzenia polskiej kultury imprezie na Białorusi.

Wystawa jest imprezą otwartą i może wziąć w niej udział każdy, kto dostarczy swoje pracy do 3-go grudnia b. r. Prace mozna złożyć w Ambasadzie RP w Mińsku ,ul. Rumiancewa 6, lub w Grodnie ul. Dzierżyńskiego 32 w Zarządzie Głównym Związku Polaków na Białorusi. Otwarcie wystawy nastąpi 10 grudnia b. r. o godz. 16.00 .Uczestnictwo w I wystawie TPP daje możliwość przyjęcia w poczet członków Towarzystwa.

Organizatorzy zamierzają wydać katalog artystów - twórców po zakończeniu wystawy.

Za Zarząd TPP

Ryszard Dalkiewicz

"Głos znad Niemna"
Wydawca: Związek Polaków na Białorusi

Adres redakcji:
230005 Grodno
ul. Dzierżyńskiego 32
tel. 44-94-57

Druk: Zakłady Graficzne Grodno, ul. Poligrafistów 4
Zamówienie nr... 4987
Nakład 9000 egz.

Tygodnik:
indeks 63863 Nr rej. 8
Cena: 35 rb.
Objętość pisma - 2 drukowane arkusze

Cena prenumeraty:
IV kw. 120 rb.
I kw. 1994r. 630 rb.

Redaktor naczelny
L. Michajlik